

क्षोत्रिप्रो वहुते वधिबीगन्याको हो महायशिराजा भैकन पुहु मा मनले स्वर्ग पाइछ भनिजांदा जादै एण मा मरिकन अ
 तुल भयाको स्वर्गविषेको जो दैन स्वर्ग मा मन एषिकन एण यज्ञ मा दी क्षालीकन क्षवीय हेर लेवदा वडा लोककन जिदद
 छन हेन एषेछ स्वर्गकन दी न्या वेड छन स्वर्गकन दिन्या दुलो यश हो स्वर्गकन दिन्या तपस्या हो स्वर्गकन पुहु विमुहो
 संपूर्ण गुणले पूर्ण भयाको इन्द्र जो छन सो मये शुभ मेध यज्ञ गरिकन संपूर्ण दैत्य हेरु कन जिती जगत संसार क
 न पालना एकाग छन स्वर्ग मार्ग विषय जानाला ईति प्रोज सो जगदा कसे को पनि देव देनो स्वर्ग जो न लाइ मिप्रो जसो वैर भा
 वकस को होला मगध देश का अधिक सेना माइ कन वहुत बलियो छु भनि अहंकार गछौ न्यो आक्रा वा हुवल का अहंका
 र होईन हेर जन् मनुष्य वीषे पराक्रम दैन भनि हेला नगर इक भंडा यक छन हेर जन् सबै भंडा मै बलियो छौ भनि
 अभिन तिप्रो काहं सम्प्रभन्या जाहं संमति मि भंडा बलिया संग भेत्त हौन ताहं सम्प्र हे नरे श्वर तिप्रो समान बल भया
 का तिप्रो भंडा अधिक बल भयाको ठेरे छन आ कुवरो वर मा आऊ भंडा दुवल मा यो भिमान अहंकार नगर हे माग

अ

ध. पुत्र मन्त्रिसेनाले सहित भैकन. यमलोक कन जाउ. योत्रि मोवल पर कम्कन. हामिसहउस कूँछो. तसर्थतिमिलाई. ए
 सोभंछो. वहुत अहंकार गर्नाले. कार्तविर्यराजा. उवराजा. वृहथराजा इनि हेरुले सहित भैकन. नाश भैगया. तिमिसितनु
 दुर्गर्नाले आया काहामि हेरु ब्राह्मण होइ नौ. योतिमिनि स्वयं जान. महकेसव भनि प्रख्यात भयाका. रुष्महुँइड
 जाना. नरमध्ये विर. भयाका पादव. अर्जुणारभिमस्यनहुन्. इदुवैकामामाकाचेलातिमोशनुभयाका. रुष्मभनि. मः
 कन जान हेराजन. युद्धगर्नाकोनिमिन्न. तिमिकन हाकूँछो. स्थिर भैकन. हामिसंगजुद्धगएहेमार्गध. तिमिलाई. जिउना
 कोइछाभयाहुदि. तिथानराव्याकासर्वैराजाहेरुकन छोदि देउ. नहिभन्ना. तिमियमलोकमा जाउ. एति. श्रीरुष्मका.
 वचन सुनिकन जलासंधराजाले बोल्दाभया. जलासंध उवाच हेरुष्मतिमि हेरुले. मकन. नजितिकन. तिराजाहेरु
 कन. कसो गरिछोडाईलै जान सकला. एकजनापनि छोड्नाछेन्. अहोमैले नजित्याको कुनुवाहिंछ. सर्वैकन मैले जि
 त्याकोछ. क्षत्रियकाधर्म एति कै कहंछन्. आफ्नो पर कम्ले जितिकन. वशगए. आफ्नो जे इच्छा भयो सो गर्नु दे

वताकानिमित्तल्यार्इकन एकशागिराख्याकातिराजाहेरुकरु क्षत्रियमैकरु न्याजुतिमिहेरुकाडरलेमकसोग
रिहोडिदेउलातिमिहेरुकाघुर्किलेडराईजान्यामहोइन् सैन्यलेसहितभैकरु युद्धगद्धोतापनि मतयारहु दुवै
तिरवातगधिर चिकनयुद्धगर्गैलाभंछौ तपनिमतयारहु तिमितिनजनामा एकजनासित एकएकीयुद्धगर्गी
मापनिमतयारहु मिमिहेरु दुईजनामा यकजनाभयापनिमतयारहु तिमितिनैजना मयकलैलेयुद्धगर्गी
मापनिमतयारहु तिमितिनैजनापालैसित केरफारगर्ग मयकलैलडुभन्यापनि मतयारहु तिमिहेरुले जः
साप्रकारले लदनाकोइक्षागद्धो उसप्रकारमा मतयारहु वैशंपायनमुनिलेजन्मेजयराजाकरु कहंछन्
वैशंपायनउवाच हेमहाराज जन्मेजय भयानक कर्मगर्गी भयाका विरहेरुसंगयुद्धगर्गीकोइछाभयाका
जरासंधराजालेएतिदत्तात्रेयोलिकन आप्राराज्यविषे आप्रापुत्रसहदेवकरु राज्यभिसेयदेउभति मः
त्रिप्रोहितादिलार्इ प्राजादिकन युद्धगर्गीकरुमतयारभया हेभरतर्षभ त्योजुद्धप्राईलाग्याकोसमेविषे

आफ़ासेनापति कौसिक भन्याकार चित्रसेन भन्याकाई दुई जना कन जरासंध राजाले मन ले स्मरना गदी भया
हे राजन पहिले हंसरटि भक भनि नाउक ह्या थां मनुष्य लोक मा सबैले मान्या का सस्वेला ति दुई जना भया
हुंदि इति न जना सिद्धे त युद्ध गर्जवद्धि याहुं दो हो भनि मन ले समुद्रा हे पुरुष शाईल यस स मे विषे अधि बल भद्र सि
त जलासंध कोठलो युद्ध हुंदा घेरि जरासंध को मृत्यु भिमसेन को हात माछ याद बहेरुले मारु सकू न्या छैन न
भनि आका वा नि कौ भया की आज्ञा मानि कन बल भद्र का भाई संपुरी लोक का प्रभु भया का श्री कृष्ण ले बल दा
न भंदा पनि बलवान भया का सिंह समान परक्रम भया का सत्य संग्राम भया का पृथ्वि विषे भयानक पराक्रम
भया का बुद्धिमान मध्ये मुख्य भया का एस्ता जलासंध राजा कन श्री फैले मान्या इच्छा गदी भयेन न भनि वै
संपादन मुनिले जन मे जय राजा कन कहंदा भया सोहि कथा नै मिथार राय विषे सतनामा पौराणिक ले सौनः
कादि अथासि ह जार मिथि हेरु कन कहंदा भया इति श्री महाभारते सभा पर्वणि जलासंध वंद्यो द्वाविंशोः

ध्यायः २२ वैसंपायन उवाच हे जन्मे जये तहापदि सत्यपराक्रम भयाका यादवमध्यमुख्य भयाका
वक्ता भयाका श्रीरुद्र जो छन सो जु दुगर्जकन निश्रय बुधि गरिकन युद्धगर्नी लाई तयार भयाका जलासंध
राजा कन केहि वचन बोल्दा भया श्रीरुद्र उवाच हे राजन देत्य मध्यमुख्य भयाको तिम्रो जु प्रायिके सकन
मान्गी मै दुर्भयानक पराक्रम भयाका हिंडु वराक्षस कन मान्गी भिमसेन ई दुर् फेरि महाजा ज्वल्यते जभयाः
का अग्नि देवता कन प्रसन्नगरा उन्मा खांडव वन दाह गर्नी विषे कुशल भयाका इ अर्जुन दुर् हामिति नजः
नामा कसू संग युद्धगर्नी को तिम्रो मन छन युद्धगर्जकन को तयार ह्वश सोति मिभन एति श्रीरुद्र का व
चन सुनि जरासंध बोल्दा भया जरासंध उवाच हे रुद्र तिमिसे देखि वेर वेर भागि जान्ना ताधिन मै लेजि
ति छोटा को बोल नै मावहु त कुशल भयाको तिमिसित क्या युद्धगर्नुछ अर्जुन पनि शस्त्र युद्ध मामात्रै कुस
ल दुर् तिन संग पनि क्या युद्धगर्नुछ संग्राम विषे अधिक बाहु बल भयाका भिमसेन संग म युद्धगर्ने ला भ
नि महातेजसि भयाका जरासंध ले युद्धगर्नुकन भिमसेन कन वर्दा भया तहापदि युद्धगर्नुकन तयार भया

काजरासंधराजाकपुरोहितलेरोरिफुलकिमालासंगलभयाकाअरुचिजवस्तुपनिलिकनशात्रिस्वस्तियनगरिदिः
यागंधाक्षतुलाईदियारोरिलाईदियामालापनिलाईदियावथाछोडाउन्मासुर्छोछोदाउन्माश्रीषाधिलाईदि
याआसिर्वादिदियाएस्ताप्रकारलेयशिभयाकापुरोहितलेशात्रिस्वस्तियनगरियाकाजलासंधराजालेभत्रिय
कोधर्मसमुद्रिकनदिव्यभयाकोकवचपहिर्दाभयामतुकलगाउदाभयाकपालकोकेससह्मारिकनवाधूदाभ
याएस्ताप्रकारलेरणभूमिकोत्रयारिगरिकनबुद्धिमानभयाकाउलाग्योपराक्रमभयाकाजरासंधराजाले॥
भिमसेनकनबोल्याभयाहेभिमसेनमतिमिसितयुद्धगर्धुधर्मसितजित्याकोश्रेष्ठएतिभनिकनइन्द्रमा
थिवलनामादेवजाईपयाईभीमसेनमाथिजलासंधराजाजाईपयाताहापछि श्रीरुद्रसंगमंत्रनागरि
स्वस्त्ययनसंगलगारिकनयुद्धगर्नाकोइक्षालेमहाबलियाभयाकाभिमसेनजोछन्सोजरासंधराजामाथिवे
गलेजाईपयाताहाउप्रातभिमस्मनएजरासंधदुईजनानरविषेसिंहजस्ताभयाकाबाहुशस्त्रभयाकाविर
भयाकापरमसुखभयाकापरस्परजयकोआकाछाभयाकोएस्ताप्रकारविरदुईजनालदजुलाशाभिमसे

नले जलासंधकन वेर वेर हेर्नुलाशा जलासंधले पनि भिमसेन कन हेर्नुलाशा हातसा पैमिति दुवैले आफुतिर छे
चुनुलाशा लातफे कुनुलाग्पा दुवै जना कोले बाहु माता लिदिकन बाजुबंध बाधि बाकिर ह्याको ठोरिकं पाउनु
लाग्पा भयानक सौर निकालनुलाग्पो दुवैले दुवैका काठ मासमातिकन आफुतिर समाउन्मा जुक्ति गर्नुला
ग्पा वेर वेर धकादिनुलाग्पा हे प्रभो अंग अंग मिलाइ कन हातले हात घुदाले घुदा छतिले छति कपाल
ले कपाल कन हांनुलाग्पा सा हो सा हो अंगालो घालनुलाग्पा फेरि हुदिया हात कन अति वेगले समाउ पसा
उनु तसमधि चलाउनु मुठि बाधनु एसा तरहको चित्र हस्त भन्माको दुवैले गर्नुलाग्पा दुवै जनाले काछ
मा दुवै हातले जाई कन बंधन गर्नुलाग्पा दुवैका अंग अंग माठे लापमाका दुवै जनाले जोर सित सरिले स
रि कन दल्दामा दुवै जनाका अंग अंग काठे ला देखिन् आगे निकालनुलाग्पा वज्र प्रहार गमाई अंग २ ले प्र
हार गर्नुलाशा फेरि बाहु पास गरि कन दठ गरि मुखि प्रहार गर्नाले भयानक शब्द निकालि नसक्ता किताकि

लातले हातुलाग्या माहो प्रहार गर्नीले नाडि पथ्यत वेदना भयाका दुवै जनाले फेरि छाति मा प्रहार गर्नुलाग्या
फेरै दुइ जनाले परस्पर सिरमा समाति दुवै हात का अडला का ग्रथि वाधि सिर अथवा उजुलाग्या मत्त भया
का हातिका रायाई दुवै करा उजुलाग्या दुवै जना मे घगर्जीई गर्जमाना भयाका बाहु प्रहार गर्नी भयाका लप
ताले चपेता मान्नी भयाका दुवै सेंहई कुडु भयाका परस्पर बडावडा आघा गरि हेन्नी भयाका दुवैले हात सा
माति धे धि धे चि युद्ध गर्दी भया दुवै का अगले अग कन पिडित गरि दुवै का हातले अंगालो हालि दवाउउः
लाग्या पेत मा छाति मिलाई कन दुवै हातले साह्रै वाधि डि कुजुलाहा फेरि पिठिया परिवात हात पठाई दुवै हा
तले पते मा समाति तानुलाग्या कुस्तिलटना मानि पुन भयाका दुवै जनाले कति मा समाति पछारनी दाउ
गनुलाग्या फेरै दुवैले कोचा पाई कन मुर्तिले हातुलाग्या पेत को मनि वात हात पठाई दुवै हातले पेत अः
थ्याई तानि आफ्रा छाति मा कंठ मा ल्याई साहो गरि अथ्याई दुवैले दुवै कन धका दिनुलाग्या फेरि गोदा

ले गोल्दा अलुई छतिले धका मारि लोताई चुरी पामी अक्रिगनुलाग्या फेरि पिठ माछाति मिली दुवैः
हातका धिवात गलामा लै जाई ताल बाधि सिरन उमका न्या गरि तानि पछि लोहरमा छुदाले वजार्नुलाग्याः
फेरै दुवै जनाले यक यक हात समाति आफुरति रतनि मंडला कारगरि घुमि दुवै हातले दुवै कागलामा कठोर गरि
समाति कपालले कपाल कन हानुलाग्या फेरै दुवै जनाको छुतिकन अलिक पछि पछि सरिकन फेरि दुगुरि जाई
कन बाहुको धका मारुलाग्या फेरि दाहिना हातले मुतुकि बाधि एका ठाउमा ताकि दुवै कन अकी ठाउमा
हानुलाग्या फेरै दुवै जनाले दुवै कागो डासमाति आफुरति रिकनुलाग्या फेरै दुवै जनाले दुवै जनालेः
दुवै जनाका तुपि समाति तानुलाग्या फेरि दात बाधि संधि संधि पाई कन मुतुकि लेहि की उनुलाग्या फेरि मुठ
कि बाधिको सापाई कन घुसा मारुलाग्या हेराजन यस्ता यस्ता तरहले अनेक प्रकार सित भिमसेन को
ए जरा संधको युद्ध हुनुलाग्यो एस्ता समये विष्ये इ दुवै का युद्ध हेरु कन सहरा सिवा सहरा हेरु वनिया हेरु

हजारन क्षत्रिय हेरु भुइ हेरु सिजन हेरु आवाल वडु सवै जना हेरु न आया नि हेरु आउ न्या लोक ले ताहा व्यापन भै गयो
 ठेला ठेला गरि चोरै तिरवात घोरि तमा सोहे नु लाग्या यस्ता समये विषे ति दुई जना को भयान क युद्ध हुन लाग्या दुवै हा
 तले काधामा समाति भै विकन निभाउन लाग्या फेरि उत्रान गरि चित्र पार्नु कन गोदा समाति तांनु लाग्या वक्ष बा
 न मध्ये अस्त्र भयाका दुवै जना परम हर्षित भयाका परस्पर दाउं दे न्या भयाका परस्पर जितना को आकांक्ष भया
 का विरहेरु दुवै जना ले वज्र ले हा म्याई मुद किले मर्म ताकि हा नु लाग्या संग्राम विषे वृतासुर कोर इन्द्र को युद्ध भयोई
 जरासंध कोर अभिमसेन को युद्ध दुदाषेरि मंडलाकार गरि दाहिना बाहु घुम्दाषेरि तमा सोहे न्या भयाका सहर
 वासि हेरु नासले पुछो पुछो फराक वात तमा सोहे नु लाग्या फेरि यका हात समाति आतिर दुवै ले तांनु लाग्या
 दुवै ले दुवै कन धकादि कन पछि हता उ न्या जुक्ति गर्नु लाग्या फेरै दुवै ले दुवै कन तर्छी गरि सताल न्या प्रकार गर्दा
 भया फेरै दुवै ले दुवै काछा उ मा समाति वेगले रुकारि दाहिनु बाहु दुवै को सामा चिउ दोगा उ नु लाग्या छुडाले

घुडामावजार्नुलाग्पा. ताहापछि वडावडा सव्द लेकाई कन दुवैले गंजर्नुलाग्पा. गालागालि गर्नुलाग्पा. ठुंगा
लेहान्पाई गीर मुष्टि प्रहार गर्नुलाग्पा. छाति फराक भयाका. लाताला मा हात भयाको. बाहु युद्ध विषे कुः
शल भयाका. सस्ता विरहेरु दुवै जना. दस हजार हातिका बल भयाका. फला मुका. वडावडा गजवार जस्ता
बाहुले बाहु युद्ध गर्नुलाग्पा. हेम हाराज. जन्मे जय. सस्ता प्रकारले. मल्ल युद्ध गरि कन. जला संधरा जाले. वहुत
भारि भयाको एक गदा. भिमसेन लाई दिया. एक गदा. च्या फुले लिया. फेरै दुवै जनाले गदा युद्ध गर्नुलाग्पा
ताहापछि. विर भयाका दुवै जनाले. वज्र जस्ता भयाको गदाले. परस्पर हानुलाग्पा. तरहतर हका मंडलाः
कारले फिरि. दाहिना बाहु फिरिनुलाग्पा. उस समय मा. रन भूमि मा. घुमि घुमि नाचन्पा. दुवै जना नतुवा सोः
हायोई रण भुमि मा दुवै विर सो भित भया. ताहापछि. वज्र पात भया मा सव्द निस्काई गदा जुझाको शब्द
हुनुलाग्पा. हे भारत. सस्ता प्रकारले. दुवै जना. सि क्षाले बलले तेजले पराक्रमले वरोवर भयाका. विरहेरुका

युद्धमाहुवैजनावरोवरभयाऽवैजनामाकेहि विसेसभयनहेराजन कार्त्तिकमाहिनाकोप्रठमदिनमा आरंभभ
याकोयुद्धत्रयोदसिपर्यंतडुवैजनाले रातदिनवरोवर युद्धगन्थाहुवैजनाथाकेनन् चतुर्दसिकादिनभरियु
द्धगरिरात्रिकासमयमा मगधदेशका राजा जरासंधकनबहुत परिश्रमपयो युद्धदेखिन् निदत्तभया युद्धगः
नीकोइछागदीभएनन् भिमसेसेनकनपनि थलोपरिश्रमपयो युद्धदेखिन् थाकनलाग्यो रस्ताप्रकारले
थाक्याका जरासंधकनदेखि जनार्दन श्रीकृष्णजोछन् सोभयानककर्मगर्पीभयाका भिमसेसेनकन शिखावा
रदेखाईशत्रुकनमार्गवेलायादिहो भनितेजुबीछायाई आग्यागदीभया हेभिमस्यन संग्रामविषे थाक्या
कोशत्रुकनपिर्नुपाईदैन उसैप्रकारले पाइछ शत्रुकनसोहै पिडित गरयापछि अपै आफुरप्राणकः
नकनछोडला तसर्थकौत्यये रसुराजाकन पिडादिजुजोग्यछ दुवैहातसाव्रतगरि सावधानभैकनयु
द्धगर रतिश्रीकृष्णले आग्यागन्थाको सुनि जरासंधराजा थाक्याकोबुझि कसैले पनिजितिनसकनुभया

कोजरासंध कनमानीको निमित्र भिमसेनलेथुलोकोपलिन्याभया भनिवैशंपायन मुनिले जन्मे जयराजा क
नकहंदाभया सोहि कथानैमिछाएन वरा विषेसूतले पौराणिकले सौनकादि अथासिंहजार अघिहेरुकेन
कहंदाभयाः इति श्रीमहाभारते सभाप्रवर्णि जरासंधवधे त्रयोविशो ध्यायः॥ वैशंपायन उवाच हे जन्मे
जये गाहापछि विरभयाकाटिहुवै जना फेरै युद्धगर्नुलाग्वा नाना प्रकारले प्रहारगर्नुलाग्वा एसा प्रकारले युद्धगर्दी
भिमस्यनपनि थाक्या गाहापछि यादवहेरुका आन्दवछाउन्याभयाका श्रीकृष्णकन भिमसेनले बोल्याभयाः
हेमाधव श्रीकृष्ण अवता मपनिसाहै थाक्या एसापापात्माभयाको जरासंधकन रनभुमिमा जितउसकुन्याछैन
अवमेरासरिमावलछैन इति भिमसेनका वचन सुनि जरासंधकन मारुंकन भिमस्यनका तेजवहाउदा च
मुकाउदा श्रीकृष्णले भिमसेनकन आग्यागर्दीभयाहे भिमस्यन तिस्रासरिमादैवले दियाको जोवलछन् पर
मसनाछ वायुदेवताका जोवलछन् आजु त्योवलसवै जरासंध माथिचाडो देखाउ हेमहाबाहो अधिपर्वतम

भाय

ध्वेष्ट्रेष्ट्रभयाको गोमतपर्वतविषे वलभद्र जिसित जरासंधको युद्धद्रुहामा आकासवाशि भयो हे वलभद्र यो दुम
तिभयाको महारथि जरासंधको मृत्यु भिमसेनको हातमा छ अरु कसैले मौरु पनि मानुस कुन्या छन एति आकासवा
शि भयाको हातमिले सुसु रसे अर्थले वलभद्र जिले छोडि दिया एसो नभया हुदि वलभद्र भिका बाहु संग भेट भ
याको जिउ दो को फर्कि गया को छ अरु वायु पुत्र भयाका भिमसेनले शत्रुकन दमन गर्मी भयाका तिमिले एसु जरासंध
कन जित एति श्री कृष्णका आज्ञा सुनिकन महावलभयाका भिमसेनले शत्रुकन दमन गर्मी भयाका महावलभयाका
जरासंधकन अत्यंत वेगले उठाई कन सय फेर घुमायि कन भुमिमा पछारि जरासंधका पिठमा दुवै घुठाले रोपि दुवै
काधमा समाति धनु समायाई समाई वेरवर दलिकन सिंहनाद गर्दी भया एसु अरु सरमा श्री कृष्णले जरासंधको
जन्मको जरासंधसिले दुवै शरीर मिलाई दियाको सर्वेष्ट्रान्न जान्या भयाका श्री कृष्णले केहि वक्षको हातमा फाल्या
ईगारि भिमसेनलाई संकेत इसागारि देखा उदा भया प्रहार गर्मी मध्येष्ट्रेष्ट्रभयाका भिमसेनले त्यो संकेत

राम

उडि शत्रु भयाको जरासंधको यक गोदा आफ्नो एक गोदाले कुलचिकन दुवै हातले शत्रुको अर्को गोदा समातिकन
वेगले उठाई गुद दार देखिन् सिखा संम आधा आधा गरि मन्न भयाको हातिले वडो वृक्षको हागा चियाई भिमसेन
ले जरासंधकन चिर्दा भया जरासंधको सरिर दुइ फ्याक भै गयो एक गोदा एक अड कोस आधा किति आधा पेट आ
धा पिठ आधा छाति एक दुद एक हात आधा नाक एक आखा एक कान आधा कपाल आधा सरिर भयाकाः
दुई बन्द सबै लोकले देखा सत्ता प्रकारले भिमसेनले जरासंधकन मर्दा मा भिमसेन गज्जीको वडो भयानक
सब्द भयो हे महाराज जन्मे जये भिमसेन गज्जीको संपूर्ण प्रानिका भयंकर भयाको सबले मगध देसका स
पुर्ण प्रजा प्राणि हेरु तर स्या संपूर्ण गर्भिनि सिंहेरुका गर्भ पात भयो भिमसेनका सिंहनाद सुनि जरासंधकः
रायाको सुनि सबै मध हेरु तर्सिकन यो क्या सब्द भयो हिमालय पर्वत फुट्यो कि अथवा यथिवि फाट्यो कि सत्ता
प्रकारले कराउदा मगध देसका प्रजा हेरु सबै भिमसेनका शब्दले निमुक्का क्या हो काहा हो भनि हेर्नु अथवा

महा:

ताहाउप्रातः राजद्वारका मुलठोकाको अधिवात सुत्पाको मानि सछो द्या है मयाको जरासंध कन छोडि रात्रि वि
षेशत्रुकनमर्दनगर्भाभयाका श्रीकृष्ण भिमसेन अर्जुनशतिनजनावहुत हर्षकन प्राप्नभया हे भारत दुई घंठ भया
को जरासंधको सरिर देखि मघदेशका सवै प्रजा प्राणि लेव डोहा हात कारगया ताहापछि भिमसेन कन श्रीकृष्ण
लेर अर्जुन ले सावास् सावास् भनि अंकमालिका गर्दी भया ताहाउप्रातः फेरि प्रभुभयाका श्रीकृष्ण ले जरासंध ले सु
निराश्रयाका राजा हेरु कन वन्दिषाना देखि न छोडाई दिदा भया वन दिषाना देखि न निस्वयाका तिराभा हेरु मः
लिन भयाका मलिन वस्त्र भयाका सुधाले दुर्वल भयाका मुख सुक्याकाला मालामा दाहि के शनदू भयाका गिरि
दोशि विषे पर्वतका ओडारा विषे थुनिराशुनाले दुःखित भयाका एत्ता राजा हेरु ले श्रीकृष्ण कन देखा कस्ता स्वरूप ले
देखा भन्ना उप्रातः घमस्याम भयाका पितावर पाहि माका छातिमा श्रीवत्सको चित्र भयाको चारवाहु भयाको सी
खचक्रगदापद्मलियाका मैं कमलका पत्रजस्तानित्र भयाको सुन्दर भयाका प्रसन्नवदत भयाका मकराकृति कुंड

राम

ललेसो भितभयाका मतुकले सो भितभयाका माला बाला कठि पुत्र बाजुबंधले युक्तभयाका गलामा कौ सुभमनिले
सो भितभयाका वरामालाले सुन्दरभयाका एसा भगवारा कन ति राजा हेरुले देख्यार आखाले पियाई जिभाले
चात्पाई नाकले सुन्याई दुवै हातले अंकमालिकागयाई प्रेमभावले श्रीकृष्णका पाउमा सिरले छुवाई प्रणामगदी
भया श्रीकृष्णका दासन पाउनाले बंधनको दु खहुताया आन्दले परिपूर्णभयाका राजा हेरुले श्रीकृष्णकन प्रसंसा
गिरि वेरवेर प्रणामगदी भया ताहा पछि श्रीकृष्णले पताकाले युक्तभयाको जरासंधको रथ जो जनागिरि उसरथा विषे
भिमस्यन अर्जुन इ दुवै भाई लाई चढाई आ फुसार्थि भैकन शरिरमा कति पनि घाउन भयाको संपूर्ण कामुसिः
दुभयाको शत्रुकन जितन्या भयाका तिवन्दिषाना देखिन छोटाई ल्यायाका राजा हेरुले सहितभयाका भगवान
श्रीकृष्ण जो छन सो तो दिव्य रथमा चढि कन गिरिवज्र देखिन निस्कंदा भया हेरा जन सहोदर दुई भाई भिमसेन
र अर्जुन ई दुवै जो द्वाले युक्तभयाको श्रीकृष्ण सारथि भयाको रनभूमिमा बेरवेर चल्पाको फिर्माको हुनाले अने

भा:र

क. सनुकन मार्या भयाको र माईलो भयाको सवै राजा हेरु ले जितिन सनुकन भयाको संपूर्ण धनु धर ले गमिन सनुकन
भयाको सो दिव्य रथ बहुतै सो भायमान भयाको जौन रथ मा चठि कन इन्द्र विष्णु ई दुई जना तारका मये संग्रा
समाफिता थ्या सो दिव्य भयाको रथ पाक गन्याको सुवर्ण को जस्तो काति भयाको सुवर्ण लेख बित भयाको किं
कि निश्चय दुघाति का जाल ले सो भिद्यमान भयाको मेघ गज्या लो जस्तो सो र भयाको जित् न्या भयाको सनुकन
मार्या भयाको जौन रथ मा चठि कन इन्द्र ले विर विर भयाका एक कम् सय दैत्य हेरु कन माया थ्या ए सो दि
व्य रथ पाई कन श्री कृष्ण भिम सेन अजुन ईति न जना बहुत शश भयो हे पुरुष अरु ते सरथ मा वस्याका पंच
पाडु वहेरु दुई भाई ले युक्त भयाका श्री कृष्ण कन देधि मगध देस का प्रजा प्राणि हेरु सवै ले आ स्वर्ग्य विस्मये
मानु ला ग्या दिव्य दिव्य घो डाले युक्त भयाको वायु समान वेग भयाको सो दिव्य रथ श्री कृष्ण सारथि भै कन
वसु नाले बहुत सो भायमान भयो हे भारत रथ मये श्रेष्ठ भयाको ते सरथ विषे देवता का प्रभाव ले रथ कननः

राम

होइ कनखडा भैरव्या को धजा इद्या निषया जलो काति भया को चार को श देखिन देखि न्या भया को त्यो धजा दे
खिकन श्री कृष्ण ले गरुड कन स्मरन गदी भया उ सैव खत मा गरुड आई पुक्या श्री कृष्ण ले ए सधो जा मा वस भ
नि आग्या गदी भया भयानक भया का मुख वाया का धजा मा रह्या भया का भुत गण ले सहित भै कन गरु
ड ते सजों धो जा विषे वसुदा भया हेन रस्त्रे व मध्याह्न समय मा हजा ए किरण भया को सूर्य ई दुख ले पनिः
हेरिन सकुना भया का सर्प हेरु का काल स्व रूप भया का जरुद जो छन सो उस धो जा विषे वदुत शो भित भया
हेराजन त्यो रथ कतै रहै रहै मान लाग न्या सश्रु सुस्त्र लेन फुट न्या देवता मनुष्य ले युक्त भया को ए सो रथः
को धो जा मा गरुड वसुन वित्रि कै त्यो धो जा वदुतै उचा डे खियो हे नृप मेघ गज्जी जलो शब्द भया को ते सर
थ मा चठि कन पंचपाद वहेरु दुइ जना ले सहित भै कन कौनै अर्थ मा पनि ननु कन्या भया का श्री कृष्ण जो
छन सो वेग ले रथ चलाई जादा भया जो नरु इन्द्र देखिन वसु राजा देखि न रह दथ राजा ले पाया रह

भा.र

हृदयराजादेखिन कर्मले जरासंध राजाले पाया सो हिरथमा नटि कन महाबाहु भयाका कमलका पात जस्ताने न भया
का महायसि भयाका श्री कृष्ण जो छन सो गिरि कज्जु देखिन बाहिर निस्कि कन सम भयाको मैदानमा स्थिर दुंदुभः
या तारान गखासि ब्राह्मण आदिगन्धका संपुर्ण लोक आई कन श्री कृष्ण कन विधि पूर्वक पुजा सत कारगर्नु लाणा
हे राजन वं धन देखिन दुत्पाका तिरा जो हेरुले श्री कृष्ण कन पुजा गरि सुति गरि केहि वचन बोल्या भया हे महाबाहोत पा
ई धन्य दुनु दुछ तपायिका कपाले महा मय देखिन हामि हेरुवाच्यो देव कि कन आनंद दिन्या भयाका तपायि विषे
यो भिम सपन अर्जुन इडु वैकावलले युक्त भयाका काम केहि आस्य र्य छैन हे विष्णो दर्ला गदो भयाको गिरिद्रोनि
विषे जरासंध रूपि भयानक तलुका पाक विषे दुव्याका राजा हेरु का उद्धार गन्धका यो पुलोय सपाउनु भयो भाग्य
का जोरले हामि हेरु कन वं धन देखिन सुक्त गर उनु भयाको यो शदे दिप्य मान भयो हे पु रुषो तम अद्व हामि हे
रुले क्याका मगर्नु पर्छ प्रणाम गर्मी भयाका हामि हेरु कन आज्ञा गर्नु हवस हे पु रुष व्याघ्र जो न काम गर्नु कनः

राम

आग्यागत होला सो काम पुज्यो भनि जान होला एति राजा होले विनिग्या को सुनि संपूर्ण इन्द्रि का मालिक भ
या का महा मन सुवादा भया का श्री कृष्ण ले राजा हो रुकन आश्रम गरी वो धर्म भरो सुदि कन आज्ञा गर्दी भया हो राजा हो
युधिष्ठिर राजा ले राजसूय यज्ञ गर्मी को इच्छा गर्छन् धर्म मार्ग विषे प्रवृत्त भया का चक्रवर्ति हुना को इक्षा भया का युधि
ष्ठिर राजा का यज्ञ विषे तपात्रि हेरु सबै जना ले सहाय हुनु पर्छ एति श्री कृष्ण का आज्ञा सुनि सबै राजा हेरु छसि
भैकन आज्ञा सिर चढाई कन तथा सुहृद सहस्र भनि विनिगरी अनेक प्रकार कारतलिकन श्री कृष्ण लाई
चहाउदा भया गाहा पछि कस दे छिन छोडाया का ई राजा हेरु दे छिन धन लिया हुँदि यश घटु छलि म्या हो
कि होइन भनि मन ले विचार गरियो धन न लिया इ भक्त भया का राजा हेरु का चित्र माहुष होला लिने ह भ
नि भगवान ले कठिन सित तोरण दि धन लिदा भया ए स समय मा जरा संध का पुत्र महा मन स्वि भया
का सहदेव भया का मंत्रि सेवक चाकर ले सहित भैकन पुरोहित अधि लाई कन बहुत प्रकार कारत श्री कृ

सकाहजुरमावठाईवहुतनम्रभैप्रणामगारिदुवैहातजोरिमनुअहेरुकादेवताभयाकाश्रीकृष्णकाहजुर
माघडाभयाताहापछिसंपूर्णपुरुषविषेउत्तमभयाकाश्रीकृष्णलेनिअधिकरमोजान्याअनेकरत्नलिकन
मलाईपनिव्यापोगछनंभनिभयलेअपततस्यीकोसहदेवकनअभयवदिकनमद्यदेसकामालिकतुल्या
ईराज्यभिषेकगारिजरासंधकागादिमासहदेवकनवसाल्याभयाताहापछिराज्यभिषेकपाईकनरूपा
र्थभयाकातेजस्विभयाकामहाबाहुभयाकासहदेवजोछनंसोश्रीकृष्णसितमिलिजुलिऐक्यभावगारि
भीमसेनसितअजुनसितमिलिपाण्डवहेरुदुवैजनालेआदरसत्कारगरियाकामहात्माभयाकाश्रीकृष्णपाण्डवहेरु
लेअभिषेकगरियाकाजलासंधराजाकामृवसहदेवराजाजोछनंसोश्रीकृष्णकाआज्ञापाईकनमंत्रीपोरेहित
दिलेशाहिभैकनफेरिआफ्रासहरविषेप्रवेसगर्दाभयाहेपुरुषवैद्यपरमशोभालेउक्तभयाकाश्रीकृष्णजोछ
नंसोभीमसेनअर्जुनलेसहितभैकननानानाप्रकारकाठेरैरत्नलीकनसवैलोकलाइबोधभलोसादीकनवेगले

रथचलाई इन्द्रप्रस्थवीवेजादाभया इन्द्रप्रस्थवीवेजादाभया इन्द्रप्रस्थप्रगापद्धि तिनेजनारथदेविन् ओहिकनः यु
धिष्ठिर राजाकाहजराभाईकनः सुभयाका श्री कृष्णले युधिष्ठिर राजाकन केहि वचन बोलाभया हे महाराज युधि
ष्ठिर भाग्यका फलले भीमसेनले बलवान् भयाका जरासंध कनमाया वंनधनमायका राजाहेरु कन छोडाईल्याया हे
नृपक्षेष्ट भाग्यका फलले धार्तराजाका भीमसेनः अर्जुन ईदुइजनाकुसल क्षमसित फेरि आक्रानागरमा आई प्रगा
एति श्री कृष्णका वचन सुनी युधिष्ठिर राजा सुसिभैकन श्री कृष्णकन वीधिपूर्वका पुजा गर्दाभया भीमसेनकन अर्जुनक
नः अंकमालिका गर्दाभया ताहापद्धि जरासंध मारियापद्धि दुई भाइले कमाईल्यायाको यस पाइ कन भाई हेरु ले सहि
त भैकन युधिष्ठिर राजा वज्रत हर्ष सीत सुख भोग गर्दाभया ताहा उपान्न युधिष्ठिर राजाले पाहिले भीमसेन सीत वीचार
सहाहगदि ताहापद्धि श्री कृष्णसित सनुमत् गरि अर्जुन सीत मतो गरि वंनधन देविन् छोडाईल्यायाका राजाहेरु कन फ
जासकार गरि आक्रा २ राज्यमा जाठ भनि विडा दिदाभया युधिष्ठिर राजाका आगा पाइ कन तिराजा हेरु प्रसन्न भैकन

खोटा वडा नाना प्रकारका रथ चढिकन वेगले आफ्ना २ देशमा जाइ कन वस्दा भया रक्षा प्रकारले महाबुद्धिमान भया का पु
ह्रस्व मध्ये सिंह जस्ता भया का का जनार्दन श्री कृष्णले पाण्डव हे रुवाट् आफ्ना शत्रु जरा संध कन मण्डल भया शत्रुकन म
र्दन गन्धी भया का श्री कृष्णले युधिष्ठिर क जरा संध कन भिमसेनले मराई शत्रु साधना गरी आफ्ना पुरिका दारका विष
जाना को इक्ष्वाले युधिष्ठिर राजा सितमलाह गरी विदा भै कुंति रानि सित विदा भै द्रोपदि रानि सित विदा भै शुभः
द्रासित विदा भै भिमसेन सित विदा भै युजुन नकुल सहदेव सित विदा भै कन धौम्य पुनि सित विदा भै कन रथमा
ध्वे श्रेष्ठ भया को जला संध को रथ जितिल्या या को धर्म राज युधिष्ठिर को रले श्री कृष्ण लाई दिया को तेसु दिव्य रथः
मा चढिकन वेगले रथ चलाई कन मन को जस्तो वेग भया को रथ को शब्द ले दिशा विदिसामा शब्दा यमान गरई कः
न भगवाना श्री कृष्ण जो कन सो दारका पुरि विषे जादा भया ताहा पछि युधिष्ठिर आदि पंच पांडव हे रुले उ
त्तम कर्म गन्धी भया का श्री कृष्ण कन परिक्रमा गदी भया हे भारत देव कि का आनन्द वटाउ न्या भया का भगवान श्री

रुह्य दारका गया पछि पांडव हेरु ले थुलो जय पाई कन जरा संध कन माया को राजा हेरु कन वंधन देखि न छोड़ा याः
को काम ले उलो य स पाया हेरु जन पांडव हेरु ले डो पडि रानि कन बहुत प्रिति देखि हर्ष वख उजला ग्या उस
मे विषे यो ज भया को धर्म अर्थ काम ले सहित भया को कार्य विचार गरि धर्म राज युधिष्ठिर राजा ले धर्म सित प्र
हेरु का पालना गदी भया भनि वैशंपायन मुनि ले जन मे जये राजा कन कहंदा भया सोहि कथाने मिथार राय
विषे सृजना मा पौराणि कले शौनकादि अठसि हजार सखि हेरु कन कहंदा भया इति श्री महाभारते
सभा पर्वणि जरा संध वंधो नाम चतुर्विंशोऽध्यायः ॥ ॥ वैशंपायन उवाच ॥ हेमहाराज जन मे जये अर्जुन ले
धनु मध्ये श्रेष्ठ भया को गांडिव धनु पाई पाई कन अक्षय भया का दुई तं कं स पाई कन दिव्य भया को धुजार थ सा
भा पाई कन युधिष्ठिर वाजा कन केहि वचन बोल्दा भया ॥ ॥ अर्जुन उवाच ॥ हेमहाराज दुख ले पनि पाई न स
कुतु भया को मन मा फिक भया को गांडिव धनु मैले पाया को छु अचूक मेरा वारा छु श्री रुह्य जस्ता पक्ष

छत्र शत्रु हेरु ले गम्पन भयाका गठि छत्र यश वल पराक्रम एतिसर्वे थोक मैले पायाका छत्र एतिसंग्रीपाई कनअ
बमैले सजना बछाउ न्या हो भनि ठाउ छु देश देश कारा जा हेरु कन जितिकर ल्याई कन हजूर लाई नद्राउला उन्नरदि
शा मादि गर्विजय गर्नु कन वठि याति थि वारै क्षत्र मूर्धन भयाको दिन विषे यात्रा गरि मजा छु मलाई आशा
दिनु हवस वैशंपायन मुनिले जनमेजय राजा कहन्छन् ॥ वैशंपायन उवाच ॥ हे राजन एति अर्जुन काव
चन मुनि धर्म राज युधिष्ठिर ले मेदिङ्ग भिर भयाका वचन बोल्दा भया ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ हे अर्जुन बाल
रा हेरु लाई शांति स्वास्ति यन गरायि स्वस्ति वाचन गराई दुर्जन हेरु का संताप बछाउ नाको निमित्त इष्टः
मित्र का हर्ष बछाउ नाको निमित्त उन्नदिशा मादि गर्विजय गर्नु कन तिमि जाउ हे पार्थ तिम्रो अवस्य जय
होला मन ले चितायाको सर्वे पुग्ला एति युधिष्ठिर राजाले आग्रा दिया पाछि पार्थ अर्जुन जो छत्र सो म
हाल स्कर ले सहित भै कन अग्नि नि देवता ले दियाको अद्भुत कर्म गर्मी भयाको दिव्य रथ मा चढि कन उन्नरदि

सामादिगुविजयगर्नुकनबठियादिनमा. ब्राह्मनहेरुलाईस्वस्तिवाचनगराई. जादाभया. तसै प्रकारले. भिमसेन
नहुकुल. सहदेव. इतिनजनापनि. सैन्यलेसहितभैकन. तिनैदिसामा. दिगुविजयगर्नुकनगया. भिमसेन. पुः
र्वदिसामागया. सहदेव. दक्षिनदिसागया. नकुलपश्चिमदिसामागया. एस्ताप्रकारले. चारभाई. चारैदि
शामा. जाईकन. दिगुविजयगर्नुकनभया. युधिष्ठिरराजा. परमशोभालेयुक्तभैकन. इष्टमित्रमुह. दुरालेस
हितभैकन. खांडव. प्रस्थभयाको. खांडववनदाहगारि. वसायाकोदिव्यगारि. वनायाकोजगामा. राजगर्नु
भयाभनि. वैसंपायनमुनिले. जनमेजयराजाकनकहि. मुनाउदाभया. सोहिकथासूतले. शौनकादि. अ
थासिंहजार. माषिहेरुकनकहदाभया. इतिश्रीमहाभारतसभापर्वशिदिगुविजयोनामपंचविंशो
ध्यायः. जनमेजयउवाच. ॥ हेब्रह्मन्. वैसंपायन. पांडवहेरुलेदिगुविजयेगयाको. वृत्तात्. मलाईविः
सारसित. कहनुहवस्. मेरापितामह. हेरुकामहाचरित्रमुनिकन. मलाईसंतोषहुंदे. न. एतिजनमेजये

राजाका वचन सुनि वैशंपायन मुनि कहंछन् वैशंपायन उवाच हे राजन पाडव हेरुले चारै भाईले. एके चोति चा
रै दिसामा. दिगु विजय गरि संपुरी. वधु धरा एथि कन जित्पा थ्या ते सुविषे पहिले. अर्जुन ले दिगु विजये गम्या.
कोट तात कहंछ. सुनु हवस महाबाहु भयाका धन जये अर्जुन. जो छन् सो थोरै पराक्रम ले. आनर्त देस. काल
कुत देस. कुलिन्द देस. एति देश कारा जा हेरु कन. सेना ले सहित मंडला विश भयाका छोता २ राजा हेरु ले शाहि
त जितिकन. जिति मा कारा जा हेरु ले सहित भैकन. दुवै हात ले वरोवर धनु हास्या भयाका. कुलोत पस्या ले युक्त
भयाका. अर्जुन ले. शाकल द्विप कन जितु दा भया. शाकल द्वीप वासि जो कोहिरा जा हेरु थिया. तिसवै आ
फ्रा २ लस्कर लि कन. अर्जुन मा ठि जाई पया. अर्जुन काल सकर सित घर युद्ध भयो. हे भरत श्रेष्ठ. शाकल द्विप
वासि महा धनुद्धर भयाका. तिरा जा हेरु कन. अर्जुन जिति. आफ्रा वस गरीति नी हेरु ले पनि सहित भैकन. प्रागु
ज्योतिष पुर विषे जादा भया. ताहा प्रागु ज्योतिष पुर मा. भगदत्र भन्मा का वडारा जा थिया. तिन सित.

अर्जुनको महायुद्ध भयो. त्रिभगदत्तराजा निचहेरुले. किरातिहेरुले सहित भैकन. सागरवासि. अनुपवासिराजा
हेरुले सहित भै. अरुपनि ठेरै जो धाहेरुले सहित भैकन. अर्जुनसित. आठदिनसं समय दुर्गरि. संग्रामविषे कति
पनि न थाक्योको. अर्जुनकन. भगदत्तराजा. अलिक हासिबोल दाभया. भगदत्त उवाच हे महाबाहो. संग्राम
विषे सो भित्त भयाका. इन्द्रका पुत्र भयाका. तिमिसा. यो पराक्रम जो छन. मपनि. इन्द्रका संगि दुर्न. संग्राममा
इन्द्रभदा पराक्रममा थोरै मात्रै मघातिया छु. युद्धविषे. तिम्रासन मुखविषे रतिदिनसमकोठ हुन सकुन्पाथि
यो हे कुंतिपुत्र तिमिले. इच्छागयाको. कौन कुलो हो. सो मकन भन. मैले क्या काम गर्नु पर्छ. हे पुत्र. ज्या काम गर्नु
कन तिमि भनौला. त्यो काम अवश्य मैले गर्नु छ. एति भगदत्तराजाको वचन सुनि. अर्जुन बोल्दा भया. अनुन
उवाच. हे राजन. कारवंसमध्ये श्रेष्ठ भयाका. धर्मजान्या भयाका. सत्यसंग्राम भयाका. यज्ञगर्नीविषे सिलभया
का. अधिक दक्षिणादिन्या भयाका. यत्ता धर्मराजु धिस्त्रि लाई करदिनु पर्छ. तपानि पिता तुल्य भयाका. हा मिले

मानकन यो जहुनु दुख तपात्रि माठि आग्या चला उनु छैन प्रितिले दिनु हवस एति अजुन का वचन सुनि भगदत्त राजाः
 बोलदा भया भगदत्त उवाच हे कुंति पुत्र मेरा लेखा जस्ताति मिछौ तसे जुधि छिर राजा दुन येति मिले भन्याको स
 वै थोक मगौ ला अरु पनि क्या गर्नु पर्छ सो भन एति भगदत्त राजा का वचन सुनि अजुन बोलनु कन तयार भया भनि
 वैशंपायन मुनिले जन्मे जय राजा कन कहंदा भया सोहि कथाने मिथ्या र राय विषे सतले सौन कादि अठासि हजार
 सिंहे रुकन कहंदा भया इति श्री महाभारते सभा प्रवर्णिषद्द्विसो ध्यायेः अजुन उवाच ॥ हे राजन मेले भन्याको
 कर दिनाले सर्वे थोक कामग्या को दुख अरु केहि काम गर्नु पर्दैन भनि यस्ता प्रकारले भगदत्त राजा कन जिति धन जये
 अजुन जो छन सो कुवेरले पालना ग्याको उचिदि साति रजादा भया फेरि अजुन ले अत गरि पर्वत वाहि गिरि पर्वत उपगि
 रि पर्वत मां कन जितु दा भया पुरुष मध्य मेरु भया का अजुन ले संपुर्ण पर्वत मा जिति पर्वत वासि राजा हेरु सबै कन आ
 फ्रावस मारा छि तिनि हेरु देखि न मुक्ता धन लिक्कन तिसंपुर्ण पर्वत वासि हेरु ले सहित भै कन उलूक भन्याको देस्मा

का कालिक रहत राजा माथि जाई पम्पा हे राजन् नृदंग भेरि नगर संघ इत्यादि वाजा का शब्द लेख का पांग्रा को शब्द
हातिक राया को सब घोरा करया को सब अनेक योधा करया को सब लेख धिक् पाय मान गराई कन अर्जुणः
आई पम्पा को मुनिकन चतुरंगाले सहित भैकन रहत राजा जो छन सो उलूकन गर देखि नु निस्की अजुन सित युद्ध
गर्दा भया हे नृप अजुन को रहत राजा को बडो युद्ध भयो ताहा पछि अर्जुन का पराक्रम कन रहत राजाले स
हनु सकेन नृपवर्तते स्वर भयाका रहत राजाले अजुन संग युद्ध गर्ज सकि न्या छैन भनि ठहराई युद्ध देखि न परकि अ
नेकर त्रलिकन अजुन लाई कर दिया यस्मा प्रकार ले रहत राजा कन जिति रहत राजाले सहित भैकन सेना विंड
राजा माथि जाई पम्पा सेना विंड राजा कन तत क्षण माजिति सो पुर वाम देव पुर सुदामा पुर ससंकुल पुर उलूका
पुर उना पुर प्रतिदेस का राजा हेरु कन जिति सबै सबै राजा हेरु सित करलि अजुन ले पंचगण भन्पा का देस हेरु कन
जित दा भया ताहा पछि सेना विंड राजा का देव प्रस्थ भन्पा को सहर विषे चतुरंग सेनाले सहित भैकन अर्जुन

प्रवेशगदीभया. फेरि समर्थभयाका महातेजसिभयाका. अर्जुनजोछन्. सो. आक्रालस्करजितिल्यायाका देशदेशः
 कालसकर. राजाहेरुले सहित भैकन. विश्वगञ्जराजामाथि जाईपया. कुतवंशहेरुमध्ये अष्टभयाका. विश्वगञ्जरा
 जाकन संग्राममाजिति. महारथिभयाका. पर्वतपारजाहेरुकनजिति. सेनाले सहित भैकन. विश्वगञ्जराजाका महर
 माप्रवेशगरी. पर्वतवासिडाकुंहेरुमाथि जाईपया. क्षणभरमाकिडाकुहेरुकनजिति. उत्सवसंकेतभयाका स्वास्
 नि. लोगून्याभनिकेहि वेवस्थानभयाका. जस्काजसमा. थिमनलाग्यो. उसैसितरतिसंगभोगगर्भाभयाका. ए
 लासातगनकन. अर्जुनलेजित्या. ताहापछि. क्षत्रियमध्ये अष्टभयाका. अर्जुनले काश्मीरदेशका विरविभयाका
 क्षत्रियेहेरुकजिति. मंडलाविशभयाका. दशजनाक्षद्राजाले सहित. गरिलोहितराजा. जित्दाभया. फेरि वि
 गर्तदेश. दर्वदेश. कोकनदेश. कावहुतक्षत्रियेहेरुकनजिति. अभिसारिनगरिकनजिति. उरगापुरिवासि. रोच
 मान. राजाकनजित्दाभया. ताहापछि पाडवध्ये. अष्टभयाका. अर्जुनले रमाईलोभयाको सिंहपुरका मालिक

चित्रायुधराजाकनसंग्राममाजिति सुप्रदेशबोलदेशकाराजाहेरुकनजितुदाभया फेरिशत्रुकनमान्भीभया
का अजुनले संपुर्णलस्करले सहित भैकन बाहिकदेसकाराजासितवडोयुद्धगारे जिति आफरावसगरि सार
भागभयाकोलस्कर आफुलाईलि तुत्पाफुद्याकोथोदावहुतलस्करताहेछौडिविरभयाका अर्जुणले दर
ददेशकाबोजदेसकाराजाहेरुकनजिति इसानदिसामारहन्पा वनमारहन्पासवैडाकुहेरुकनजित्या परम
काबोजवासिसवैलोककन जिति मखिकहेरुमा थिजाईपयो ताहा मखिककोर पाडव अजुनको भयकर
पुद्धभयो तारकासरकोरइंद्रकोयुद्धभयाजस्तो अतिभयानक युद्धभयो ताहापछि मखिकराजा का
बुभैकन असलजातका बहुतवेगले जान्पाभयाका ठेरैघोडा लाईकन अजुनकर्दिया एसा प्रकारले म
खिकराजाकनवसगरि हिमालयेपर्वत निष्कृतपर्वत स्वतपर्वतकनजिति पुरुषमध्य श्रेष्ठभयाका अ
जुनजोछन् सो स्वतपर्वतमावासवसदाभयो भनि वैशंपायनमुनिले जनमेजयेराजाकन कहंदाः

भा. य

भयासोहिकथानैमिषारन्यविषे. सुतलेसौनकादिअथासिहजारनाखिहेरुकन. कहंदाभया. इतिश्रीमहा
भारते. सभापर्वनिदिग्विजयोनामसप्तविंशोऽध्यायः ३७ वैसंपायनइवाच हेराजन. तिविरभयाकाअ
जुणजोछन्सो. स्वेतवर्तनाधिपराकमिभयाकाअजुन. किंपुरुषावासभन्याकोकिनरहेरुकादेसमाजाईपयाता
हा. महाघोरयुद्धगरिसंपूर्णकिनरगराजितिवशगरि. करलिकन. गुह्यकहेरुलेरक्षागरिराख्याको. हातकदे
समाजादाभया. ताहागुह्यकहेरुकन. विनायुद्धेलेबुझईसमुझइजित. मानसरोवरविषेजादाभया. ताहा
इन्द्रकापुत्रअजुनले. बडावडा. नाखिहेरुलेदेखा. मानसरोवरपुगिकन. हातकपुरका. अधिवातवडा. रंगंधर्व
हेरुले. रक्षागरियाको. गंधर्वगनकनरजित्या. ताहागंधर्वगरारमाजितिरकल्माषभन्याका. माडुकभन्याका
घोडारंगविरगकावठियाउन्नम्. जातकादिव्यभयाकावहुतघोडा. अजुनलेपाया. इन्द्रकन. आन्ददिन्या
भयाका. अजुनजोछन्. सो. ताहादेखिनपनि. फेरिउन्नदिसामाजाईकन. हरिवर्षदेसमापुगूदाभयाम

रामः

हापराक्रमभयाका. अजुनले. तोहरिवर्ष देशकनजितुनाको इक्षागदी भया. एतोसमेमा. उसदेसका द्वार पारहेरु. म
हावलपराक्रमभयाका. बडा २ सरिरभयाका. पुरुषहेरु. आईकन. अजुनका पराक्रमदेखि सुसुभैकन. बोलदा भा
या. हेपार्थ. एसदेसकन. तिमिजीतुसकुम्पाछे नौ. फर्क. एसभिन्नजानुछैन. हे भारत. जोमनुष्य. एसुदेसभिन्नप
सुला. तोमनुष्यको स्वरूप. फिरिजाछ. एसेदेसका प्राणिहेरु जसै जोईजाला. मनुष्यदेहले. योदेसहेरु सकिन्पाछे
न. आहाजितनामाफिकका. कोहिदेसदेन. हे अजुन उन्नरा कुरुभन्याको इनेहुन. आहाकसे सितपनि युद्धहुन्या
छैन. हे कौस्ये. तिमियसुदेसभिन्नपस्यापनिकेहिदेसुन्पाछैन. हे पुरुषव्याघ्र. तिमिले दिगुविजयगारिसको. ति
मोपराक्रमदेखि. हाभिहेरु वहुत सुसभन्य. हे विर. अवातिमिक्या इक्षागछौ. हाभिहेरुले कौनका मगनुपर्छ. सो
आग्यागर. तिमिले आग्यागयाको. अवस्यमाछ. एतिद्वार पारहेरुले भन्याको सुनि. अजुन. अलिकहासि बो
लदा भया. हे द्वार पार हो. बुद्धिमान भयाका. धर्मराज युधिष्ठिरले चक्रवर्ति हुनाको. इक्षागछ. तसर्थ. दि

गुविजयेगर्जकन आयाको महुँमनुष्यसित विरुद्ध तिमिहेरुकादेसमा भिन्नपत्तनुहुँदै नभन्ना मपसु न्याछेन परंतु यु
 धिष्ठिर राजालाई यतकिंचित केहिकरदिनुपर्छ सति अर्जुनकावचनसुनि तिवार पारहेरुले तेसुदेसमा वन्याकादिव्यदिव्यवस्तु
 अत्यंतनिलवर्णभयाको क्षौमवस्तु नानाप्रकारकादिव्यभयाका छाला अनेकतरहका गहना ल्याई कन अर्जुनलाई करदिया
 रस्ताप्रकारले पुरुषमध्यश्रेष्ठभयाका अर्जुनले उत्रदिसा जितिदिग्विजयगरी उत्रदिसा मारह्याका संपूर्ण क्षत्रियेहेरुसि
 त डाकुहेरुसित नानाप्रकारका बहुतसंग्राम गरि सवेकन जिति आफ्ना वसगरी करलि कन सवेदेशदेशका राजाहेरुदेखि
 धिन नानाप्रकारका रत्न धन जातजातका घोडा तिनाको जस्तो चित्रविचित्रकारंगभयाको सुगाका जस्तावर्णभयाका
 वायुको जस्तो वेगभयाको नानातरहको घोडालि कन हाति घोडा रथपियादा चतुरंगसेनाले सहित भै कन विरभयाका
 अर्जुन जो छन सो फर्कि फेरि उन्नमभयाको सहर इन्द्रप्रस्थविषे जादा भयाहेराजन विरभयाका अर्जुन इन्द्रप्र
 स्थलप्रग्यापछि धर्मराज युधिष्ठिरका हुजुरमा जाई कन युधिष्ठिर राजालाई प्रनाम गरि दिग्विजयगरी ल्यायाका धन

नाना प्रकार का रत्न चिज विज घोडा सबै थोक चहाउ दाभया ताहा पहि छुधि छिर राजा बहुत सुसि भै कन अर्जुन
कन दर्वार मा जाउ भनि आशा दिया अर्जुन आ फरा दर्वार मा जा दाभया भनि वैशंपायन मुनिले जनमेजये रा
जा कन कहंदा भया सोहि कथानै मिछार राय विसे सुतले सौन कादि अठामिह जा रत्न विहेर कन कहंदा भया ॥

इति श्री महाभारत सभा प्रवणि उत्तर दिग्विजयो नाम अष्टाविसो ध्याये वैशंपायन उवाच हे राजन ए
से स मे मा पराक्रमि भया का भिमसेन पति धर्म राज युधिष्ठिर सित विदा भै पूर्व दि सामा जा दा भया हे भरत
शाइर शत्रु हेर को सो कवराउ न्या भया का भिमसेन जो कन सो हाति घोडा रथ ले परि पूर्ण भया को कवच पहि पा
का अस्र सस्र लिया का अनेक जो धाले युक्त भया को डर लागे भया को परचक्र कन मर्दन गर्ग भया को यस्ता प्र
कार को को जले सहित भै कन प्रतापी भया को भिमसेन जा दा भया नरा विषे सिंह जसा भया का भिमसेन जो
क सो पाचाल हेर का देस मा जाइ कन पाचाल हेर कन नाना प्रकार का उपाये ले कुशई ससुशई कन सुर

भयाका भिमसेनले गंडक भयाका विदेह भयाका राजा हेरकन थोरै काल माजिति समर्थ भयाका भिमसेनले द
शारन भयाका देसमां हेरकन जितुदा भया ताहा दशा ही द देश का मालिक लोक का हर्ष वटा उन्मा भयाका सु
धर्मी राजा कन वाहु युद्ध माजिति महात्मा भयाका सुधर्मी राजा को ॥ लेस स्रु अस्रु नलिकन भिमसेन सित भया
न कतर हले वाहु युद्ध गर्द भया भिमसेनले सुधर्मी राजा कन वाहु युद्ध माजिति महात्मा भयाका सुधर्मी रा
जा को बल पर एक म्देखि वहुत सुसुभै कन महाबल भयाका सुधर्मी राजा कन आक्रा सेना का मालिक सबै
सेना पति का मुख्य सेना पति तुल्य आई भयानक पर एक म भयाका भिमसेन जो छन मोता हा देखि न् पुर्व दिशा
माजा भया हेराजन महासेन्यले सहित भयाका भिमसेनले एथि कं पमान गरई वेगले जाई कन प्रसवः
मेधेश्वर राजा महाबल भयाका रोचमान राजा कन थोरै पीर अस्रु लेजिति बलवान् भंदा बलवान भ
याका महा पर एक म भयाका भिमसेनले पुर्व देश कन जिति ताहा देखि न् प्रलिक दक्षिणति जाई क

न. पुलिंदनगर. भन्माको बडोसहरकन. जिति. सुकुमार. राजाकन. सुमित्रराजाकन. वसगरि. धर्मराज पुधिखिर
का. प्राज्ञा सुनिले. चेदिदेशकाराजामहापराक्रमि. भयाका. शिशुपालमाठि जाईपन्था. हेजनमेजये. चेदि राज
सिधुपालले पनि. दिगू विजय गर्नुकन महासेन्यले युक्त भैकन. भिमसेन देशकानजिक. आई पुग्या भनि सम
चार सुनिकन. ततक्षणमा उठि. भिमसेन सित. मिल जुगया. हेमहारज. कुरुवंसमध्ये. श्रेष्ठ भयाका. भिमसेन संग
चेदि राज. भिमशुपालले भेट गन्था. बहुत. सम्मान. आदर गन्था. दुवै जनाले. कुसल प्रसन्न गन्था. दुवै कुलका कुसल
क्षम. दुवै जनाले बुझा भया. हे परंतप. ताहापछि. शिशुपाल राजाले संपूर्ण चेदि राज्य. भिमसेन लाई भिदे द
जुगारि. अलिक हासि. भिमसेन कत कोलदा भया. हे भिमसेन. यो दिगू विजह्ये. तिमि क्या निमित्त गछ्छे. एति
चेदि राजा शिशुपालले प्रश्न गन्थापछि. भिमसेनले. पुधिखिर. राजाले. वक्रवर्ति हुन्थ्या इच्छा गन्थाको. सबै वृत्ता
न. कहि सुनाउदा भया. ताहापछि. शिशुपाल राजा जोछन्. सो. भिमसेनका आज्ञा मानि. करदिना सावस्याः

हेराजन ताहाप्रात भिमसेन जो छन सो सैन्य ले सहित भैकन तेहरात तें हेचे दि देस मा सि सुपाल संगर हंदा भया
ताहापछि चौद्व दिन मा सि सुपाल ले बहुत आदर सत कार गरिया का भिमसेन जो छन सो चतुंग सेना ले स
हित भैकन कुमार राज्य विषे जादा भया भनि वेश पायन मुनिले अन्ये जयराजा कन कहंदा भया सोहि क
थाने मिघार राय विषे सुत ले सोन कादि अथा सिह जा ए अविहेरु कन कहंदा भया इति श्री महाभार
ते सभा प्रवर्णि भिमदिग्विजयो नाम एकोन तिसति तमो अध्याये वैसंपायन उवाच हेराजन शत्रुकन मर्द
नगर्षा भया का भिमसेन ले कुमार राज्य विषे अणि संतरा जा कन जितिको सलदेश का अविपति कहंदा
लराजा कन जितुदा भया फेरि अयोध्या विषे धर्म जाग्या भया का महाबल भया का दिर्घयज्ञराजा कन थो
रे परि अमले जिति गोपाल कक्ष उवर को सलदेश हेरु कन जिति मन्त्र हेरु का मालिक कन जितुदा भया
ताहापछि समर्थ भया का भिमसेन ले हिमालय पर्वत का पछे रा मा नाना तरु का देस थो रे दिन ले जिति

रामः

कनः प्राक्रवसगर्दभया. सत्ताप्रकारले. नानातरहकादेसजिति कन. पुरुषमध्ये श्रेष्ठभयाका. महापराक्रः
मभयाका. बलवानमध्ये श्रेष्ठभयाका. पांडव. भिमसेनले संग्रामदेविन्. नहृन्पाभयाका. कासिराजक
न. सुबादुराजाकन संग्राममा. जिति. प्राक्रवसगर्. सुपा. र्वदेसका. अधिवाट. गजपतिभयाका. कथराजा
मितयुद्धगर्. बलातकोरैले जिति. पान्दव श्रेष्ठभयाका. डलागदोपराक्रमभयाका. महाबाहुभयाका. भिमसे.
नले. मतस्य. देसकन. जित्या. मलददेस. अनघदेश. अभयदेश. पसुभुमि. इसर्वेदेसजिति छोटा छोटा पर्वतहेरु
ले सहितगर्. मदधार. पर्वतकन. जिति. उन्नमोधागर्. जादाभया. फेरि कुंतिपुत्र. बलवाण. भयाका. भिमसेन
ले. वत्सभुमिकन. बलैले जित्या. गर्गहेरुका. अधिपतिकन. जिति. मणिमान. आदिगन्माका. बडुतराजा हेरुकन
जितुदाभया. गहापछि. भिमसेनले. हेलेले गर्. कन. वेगले दक्षिणमल्ल हेरुकन. जिति. भोमवान. पर्वतकन. जि.
ति. समकभयाका. राजा हेरुकन. जिति. थोरै परे. असले. जनकराजाकन. जिति. दाभया. फेरि. शवभयाका.

वर्वरभन्याकाइनिहेरुकरु हपुकाईकरुजित्या इन्द्रपर्वतमांका नगिकमा विदेहदेसमाव सिकन भिमसेनले कि
 रतिहेरुका अधिपति सतजनाकरुजिति पराक्रमिभयाका भिमसेनले सुप्रभयाका प्रसुप्रभन्याका सपस
 भन्याका राजाहेरुकरुजिति मगधराज्यमा जाईपया ताहापछि महाबलि भिमसेनले डुडु राजादंडधार
 जाकरुजिति तिसवैराजाहेरुले सहितभैकरु गिरिव्रजमा जाईकरु जरासंधराजाका पुत्रसहदेवराजाकरु
 बोधभरोसदिकरु करलिकरुति सहदेव आदिगन्याका सवैमद्यहेरुले सहितभैकरु बलवानभयाका
 भिमसेन करु माथि जाईपया हेराजन पादवमध्य श्रेष्ठभयाका भिमसेनले चतुरंगसेनाले सहिभै
 करु शत्रुघातिभयाका करु सितयुद्धगारे संग्राम विषे करुकरुजिति आक्रावशगारे पर्वतवासिराजा
 हेरुकरुजित्दाभया हेभारत मोदागिरिपर्वतविषे बलवानभयाका राजाकरु संग्रामविषे भिमसेन
 ले आबाहुबलले मारि कौसिकिकातिरमावासभयाका महाबलभयाका महातेजस्विभयाका पु

त्रवासुदेवकन.जिति. वंगदेसका राजा माथि जाइ पया. भरतवंशमध्य. श्रेष्ठ भयाका. भिमसेनले. वंग राजा कनजि
ति. समुद्रसेन राजा. चन्द्रसेन राजा. ताम्रलिपु राजा. कर्पटदेसका. अधिपति राजा. सुहृदेशका राजा. सति राजा हेरु
कन.जिति. सागरवासि संपूर्ण श्रेष्ठ गण कन.जित दाभया. एसा प्रकारले. नाना तरहका. बहुत कनजिति. देश देश
का राजा हेरु देखिन. अनेक प्रकारका. धन. कर. लिकन वा युवा. का पुत्र. बल दारा भयाका. भिमसेन जो छुन. सो. लो
हित्यनगर. माजा दाभया. फेरि सागरवासि. अनुपवासि सबै श्रेष्ठ. राजा हेरु कनजिति सैवै राजा हेरु देखिन. करलि
दाभया. हे भारत. भिमसेनले जित्याका. तिसैवै राजा हेरुले करल्यो ई कन. भिमसेन लाई दिया. कसैले. नाना प्रका
रका रत्न दिया. कसैले चंदन. अगुरु. नाना तरहका दिवें वस्त्र. का मुलो. हिए सो. तिमानी कपें ना. इत्यादि. नाना प्र
कारका. ज्यो हिर. सुन. चाडि. मुगा. इत्यादि. सब कोति धनले. महात्मा. भयाका पांडु व. भिमसेन कन वर्या गरा
इ दिया. ताहा पाछि. भयानक पराक्रम. भयाका. भिमसेन जो छुन. सो. तो धन सबै लिकन. दिग्बिज यगारि.

मसः

कनः आक्रोदेशश्च प्रस्यविषेयुधिष्ठिरः राजाकाहजुरमाजार्द्रकनः युधिष्ठिरः राजाकनवरणाभगर्हिदिग्विज
यगर्हिन्मायाकोः सर्वेधनचद्राउदाभयाः भनिः वैसंपायनमुनिलेः जन्मेजयराजाकनः कहंदाभयाः सोहिकथा
नैमिषारण्यविषेः सृतलेशोनकादिः अठासिहजारः सिधिरहेरुकनः सुनउदाभयाः इति श्रीमहाभारते
सभापर्वणि भिमदिग्विजयोविशोध्याय ३० वैशंपायनउवाच हेराजन तस्मैप्रकाशे सहदेवलेपनिः
युधिष्ठिरराजासितविदाभैकनः दिग्विजयेगर्तुकनः दक्षिनदिशामा जाहाभया ताहापछि समर्थभयाः
कासहदेवले पहिले संपूर्ण सुरसे ~~ह~~ रुकनजिति मत्स्यदेसका अधिपति विरातराजाकन वलवानभयाका
सहदेवले वलातकारैले जिति आक्रावसगर्दीभया फेरि राजमध्ये प्रेष्ठभयाका दंतवकराजाकन जिति
महावलभयाका दंतवकराजाकन करदिन्मातुल्याई उन्काराज्यमाः उनैकनवसालि सुमित्रराजाकन सुकु
मारराजाकन वसगर्हि अपरमतस्पहेरुकनजिति परचरभन्याकाचो देसहेरुकनजिति निष्ठाडभुमिकः

रामः

नजिति पर्वविषे श्रेष्ठभयाको गोशृंगपर्वतकन चौडेजिति बुद्धिमानभयाका सहदेवले श्रेणिमंतक राजा क
न जिति नरराष्ट्रभयाका हुले राजेकन जिति कुंति भोज राजाले सहदेव आईपन्थाको देखि प्रितिले युक्त भैक
न सहदेवका आज्ञा मानिलिया ताहापछि चर्मरावतिनदिकातिरमा जे भकराजाका पुत्र भोज राजा कनदे
बुदाभया हेनरेइ श्रीरुद्रसितवेरभावगर्मी अधि श्रीरुद्रलेन मारि छोदि दियाको भोज राजा सितसंग्राम
मगरि भोज राजा कन जिति सहदेव जोछन् सो दक्षिनमुख भैकन जादाभया ताहासेक भन्थाको राज्य
अपरसेक भन्थाको राज्य कन जिति तिनिहेरु देखिन नाना प्रकारका रत्नकरलिकन तिसवैले सहित भैकन
नर्सदातिर जादाभया ताहापछि शुश्रुणि कुमारका पुत्र प्रतापि भयाका सहदेवले अवंति देसका मालि
क भयाका महाबलभयाका बडोलकरले युक्त भयाका विद अरुविद इदुवै भाईकन संग्राममा जिति
ठेरै रत्नलिकन भोजकटपुर विषे जादाभया ताहापछि कोसलदेस का राजा कन जिति बेनानदिकातिर

म.स

मानिवासगर्भराजाकन. कांतारकदेसकाराजा. प्राकोटकदेसकाराजा. नातकेयदेसकाराजा. हेरंबकदेसकारा
जा. मातृधदेसकाराजा. रम्पग्रामकाराजा. नाचिनदेसकाराजा. नासदेशकाराजा. आटविकदेशकाराजा. वाता
धिपतिराजा. पुलिदराजा. एतिराजाहेरुकन. पांदुराजाकन. आन्ददिन्याभयाका. बलवान. भयाकासहदे
वले. संग्राममा. जिति. दक्षिणमुखभैजादाभया. फेरिनकुलकाभाई. महाबाहुभयाका. सहदेवले. पाद्यरा
जासित. दिनभारियुद्धगिरिसंग्राममाजिति. दक्षिणपथकन. जादाभया. हाकिस्कुंधानामप्रसुंछातभयाको
एकगुफाफेलापाया. उसगुफाविषे. सैवैवानरका. राजा. मैदभयाका. दिविंदभयाका. दुवैजनासित. सा
तदिन. पय्यत. सहदेवलेयुद्धगया. तिवानर. राज. दुवैजनाले. कतिपानि. परिश्रम. मानेनत्. ताहाउप्रात. मः
हात्माभयाका. मैदर. दिविंद. ईदुवैवानर. राजा. सहदेवका. उपर. वहुत. वृशभैकन. प्रितिपूर्वककेहि वचन
कोल्दाभया. हेपान्दवसा ६९. अनेकप्रकारकारनठेरैलिकन. तिमिजाउ. बुद्धिमानभयाका. युधिष्ठिर

रामः

राजा का कार्य माविघ्न हवस चाँदैं कार्य सिद्ध हवस ताहापछि प्रतापि भयाका शत्रुकन मर्दन गर्मी भयाः
का नरमध्ये श्रेष्ठ भयाका पाडव सहदेव जो छन सो अनेक प्रकार का रत्न लिकन माहिष्मती देश विषेः
जादा भया ताहानिल राजा सित वडो भयानक युद्ध भयो ताहापछि सैन्य कन सय गर्मी भयाको अति भय क
र भयाको प्राण कन शं सय गर्मी भयाको एलो युद्ध सहदेव को र निल राजा को दुदा खेरि भगवान् अग्नि
देवता जो छन सो निल राजा का सहाय गर्नु कन संग्राम मा सहदेव माथि जाई पया हे जन मे जये ताहाप
छि सहदेव काल स्कर मा हाति घोडा रथ सिपाहि कवच इत्यादि सर्वे मा आगे ठाया को देखियो ताहाप
छि सहदेव वे हो स भै गया ए सो गर्मी हो ये सो गर्मी हो इन भनि केहि वर पाउदा भयनर वोलनु पनि स
कुन्या भयनर एति वृत्तात्त सुनि जन मे जय राजा बोल्या भया जन मे जये उवाच हे मुनि स्वर यज्ञ गर्मी
का निमित्त परिश्रम गर्मी भयाका सहदेव का युद्ध विषे भगवान् अग्नि देवता कौन कारन ले शत्रु दुदाः

भया. यो वृत्तात्तमकन आशा गरुड हवस. एति जन्मे जय राजाले. सो ध्यापछि वैशं गायन मुनिक हंछन् वैश
पायन उवाच. हे जन्मे जय. ताहा भाहिष्मति देश विषे. भगवाण. अग्नि देवता ले वास गरि. मोहित भै कन. र.
ह्या काथिया. एता समय मा. निल राजा कि पुत्रि. अत्यंत सुदरि भया कि. कंन्या थिईन. तिकं न्याले. अ.ग्नि होत्र
गर्भा भया का. आ फ्रा पिता निल राजा का सेवा ठहल गथिन्. हे राजन. कंन्या को रूप. सौन्दर्य देखि. अग्नि देवता
मोहित भया. अने कतर रुका. पंखाले. ठेरै वर. हों कि दिया पनि. अग्नि होत्र को. आगोन बल न्या. ति सुदरि भ
या कि कंन्या का. सुदर. ओठ भया को. मुखले फु. कि दिया पछि. चाँदु वल न्या. जसै निल राजा कि पुत्रि का सु
ख देखिन्. निस्करा को वता सलाग्यो. तसै अग्नि प्रज्वलित. भै जान्या. दिन दिन. एतै दुथ्यो. ताहा पछि. अ
ग्नि देवता ले. ब्राह्मण का रूप लिकन. वहुत सुदरि भया कि. निल राजा कि पुत्रि सित. गुप्पै सित भोग गर्नु ला
ग्या. तिराज पुत्रि ले पनि. अग्नि देवता कन. अंगिका ए. गरि. गुप्पै ले भोग बिलास गर्नु लागिन्. एतै प्रका

रले माहिष्मतिदेसमा अग्निदेवताले सर्वेकाघर मास्वामिका स्वरूपलि कनवाठिया वाठिया. सि
जनहेरुसितभोग विलासगदीभया. वृत्तात्त निलराजाले जादैन थ्यां. ताहापछि. अग्निदेवता जो छनू सो ब्राह्मणको स्वरु
पलिकन परमसुंदरि भयाकि राजपुत्रिसित आफ्राइछाले मनोजगरी भोगविलासगरी रहं थ्यां. एस्ता प्रकारले रहं
दाछंदा. एक दिन तिराजाले. इनै ब्राह्मणाले आफ्री पुत्रिके न्यासित हाव भाव कता क्षणरी. एकांतमा दुवै जना बसिर
ह्याको देख्या. ताहापछि. धर्मजान्या भयाका. निलराजाले शस्त्र कारितिले. ति ब्राह्मण कनवोत्स भया. हे हि जतिमिः
ब्राह्मण भै कन. विवाहन भया की कन्या. राजपुत्रिसित. कसो गरी एकांतमा वार्तागर्छी. शास्त्रको मर्यादना. घूछो
एति. निलराजाले. भनाविति कैको धले. अग्निदेवता. प्रज्वलित भया. ब्राह्मणको स्वरूप. छुति गयो. एस्ता प्रका
रले. रिसले गरिकन. आज्वल्यमान भयाका. अग्निदेवता. कन देखि विस्मयमानिकन. साक्षात्. अग्निदेवता. आ
फैर ह्या छनू. भनि. निलराजाले. शिरले पृथिवि छुवाई. अग्निदेवता कन. प्रनामगदी भया. ताहापछि. पेशिर साव

धानभैकन प्राप्तरास्वरूपभयाका अग्निदेवतालाई निलराजाले उसै समयमा आफ्नै कन्याकन उसै सौपिदिया
 सिरले भुईमा छुवाई बेर २ प्रणाम गर्दा भया ताहाउ प्रातः अतिसुदरि भयाकि राजपुत्रिका प्राणिग्रहण गरि छर
 स्वर्गले युक्त भयाका अग्निदेवता वहुत प्रसन्न भैकन निलराजाकन आज्ञा गर्दा भया हेराजन तिमिमाथि म
 प्रसन्न भया मसंग केहि वर माग एति अग्निदेवताको वचन सुनि निलराजाले मेरासैन्य मा कसैको भय नहोस भ
 नि अभय वर माग्ना अग्निदेवताले तथा सु भन्या हेराजन उसै दिन देखिन माहिष्मतिनगरिकन बलातका
 रले जितुनाको इच्छाले जोकोहिराजा हेरु जाइ पग्रां छन तिसवैराजा हेरु कन अग्निदेवताले दग्ध गरिदिछ
 न हेनर अथेह उसै दिन माहाहिष्मतिपुरिमा स्त्रिजन हेरु कसैका काठ मार हन्या भयनन् आफ्नै २ ईच्छाले
 स्वच्छन्द चारिणि भै गया उस देशका सबै स्वाक्षि हेरुलाई अग्निदेवताले वर दिया तिमि हेरु कन कसैले चारणा
 गर्नु नसकोश एसा प्रकारले अग्निदेवताले वरदान दियाको हुनाले माहिष्मति देशका स्त्रिजन हेरुले आफ्नै

क्रापुरुषपुरपुरुषभनाकोविचार राखून्माभयनन् स्वामिकाशरिरमा अथवा अर्काकोशरिर मा पसि अग्नि
देवतालेहामिहेरुसितरतिसंभोगगछन्भनि एतोनिस्वयभयाका उसदेसका सिजनहेरुकेसेका कावुमा
नरहिकन आक्रा २५छालेमनोग्य गरि व्यभिचार गर्नुलाग्पा हेमाहाराजन उसैदिनदेखिराजाहेरुले अग्निका
भयले माहि अतिदेसकन परित्यागगरिदिया उसदेसमा कोहिपनिजान्याभ यनन् हेभारत धर्मात्माभया
का सहदेवजोछन् सो भयले व्याकुलभयाको अग्निने व्याघ्रभयाको आक्रासेन्यकनदेखि कतिपनिकापन
न् नसुमानेनन् ताहापछि सहदेवले हात जोडाधोइकन शुचिभै आचमन् गरि अग्निदेवताकनलुतिगर्दा
भया सहदेवउवाच हेभगवान अग्निदेवतिमिलाईनमस्कार गछोयोमैलेगयाको दिग्गविजयेको आरं
भतिमैनिमित्रलेहो हेपावक संपूर्णदेवताहेरुका पुषतिमिहो यशतिमिहो संपूर्णलोककन सबैवलुकन
पवित्रगर्भाहुनाले तिमिलाई पावक भन्छन् यशमाहोमगर्भको आहुतिभागूकन सबैदेवतालाईपुग्ना

ईदिन्याहुनालेतिमिलाई हव्यवाहराभंछन् संपूर्ण वेदजोछन् सोतिम्रा निमित्त भयाका छन् तसर्थतिमिलाई
 जातवेदाभंछन् चित्रविचित्रकाज्वालाभयाका चित्रभानुतिमिहो कसेलेपनि लिनसकुनाभयाका अनलतिमि
 हो देवतामध्ये श्रेष्ठभयाका होमुगन्माकोशान्माभयाको प्रजोलितभयाको सिखाभयाका तिमिलाईनमस्
 कार रहोस हेविभाव सो तेजधनभयाका तिमिहो स्वर्गमाजान्याहार तिमिहो विश्वानर सुनिकापुत्रभया
 का कुमारकनउत्पन्नगराउन्मा भयाका छएश्वर्यलेयुक्तभयाका रुद्रगर्भभयाका सुवर्ण विर्यभयाका र
 त्नाअग्निजोछन् सो मलाईतेजदेउन वायुदेवताजोछन् सोमलाई प्राणदिउन पृथिविमाताजोछन् सोम
 लाई प्राणदेउन् पृथिविमाताजोछन् सोमलाई बलदेउन जलदेवताजोछन् सोमलाई कल्याणगरुन हेसुरे
 स्वर संपूर्णजलका उत्पतिस्थानतिमिहो महासत्त्वभयाकातिमिहो हेअग्ने सर्वदेवताकापुत्रतिमिहोति
 म्रासमेले मकनपवित्रगर मधिहेरुले ब्राह्मणहेरुले देवताहेरुले देव्यहेरुले सबैले यज्ञविषे तिमिलाईहो

मगछन् पापकननाशगर्भा भयाका वायुकासंगि भयाको सर्वे प्राणिहेरुका सरिरमा नित्य रहन्या भयाका तिः
मिहो सस्ता सत्पले मकन पवित्र गर हे भगवान् अविभैकन मैले प्रितिसित तिमिलाई यस्ता प्रकारले सुनिग
या मलाई सुतिदेउ सामर्थ्य देउ वल देउ तिमिलाई वेरवे ए प्रणमगछु वैशंपायन सुनिले जन्मे जये राजा कनक
हंदा भया वैशंपायन उवाच हे राजन सस्ता प्रकारले सहदेवले सुतिगयाको अग्नि यमंत्र पठिकन अग्निकन ज
समनुष्मले होमगर्ता तस्मत्तुष्य को सस्वर्ग्य वधला सर्वे पाप देखि न मुक्त होला हे नृप सहदेवले अग्निदेवता क
न फेरि विंतिगर्नुलाग्ना सहदेव उवाच हे पावक यज्ञको विघ्न गर्नु तिमिले यो जछैन ति मै निमित्त यो आरं
भगयाको को हो यति बोलिकन मादिरानिका पुत्र सहदेवले अग्निका तेजले उद्दिग्भयाको तर्फीको आक्रा
सेनाको मोहदा मा अद्भुत भयाको जमिन मा पानिले सिंचि कुशल ओछ्याई अविभैकन अग्निकन प्रणमगारि
सुतदा अग्निदेवता सहदेव माथि आई परेनन् ताहा पछि अग्निदेवता वृक्ष भैकन सहदेव कान जि कजा
ईकन सहदेव कच बुझ उदा भया हे सहदेव तिमि उठ २ ति मो जिज्ञा सा मैले गया ति मो जिज्ञा सा मैले गयाः

तिष्ठो अभिप्रायः धर्मपुत्रयुधिष्ठिर राजाको अभिप्रायः सबैमजादकुं हे भरत श्रेष्ठ यज्ञकानिमित्तमितिलेगः
 या आरंभहो मैले तिमिलाई रक्षागर्नु योग्य छः परंतु निलराजाका वंशरक्षा संभ मैले रक्षा गर्नु पर्छः तसर्थ मैले
 एतिगमाकोहो अवतिमिउठः आफ्नै कामको उद्योग तिमिले चितायाको काम मगरी लाः एति अग्निदेवताको
 आग्यासुनि सहदेवउठिकनः अलजिवाधि शिरले भुईछु वाई प्रणाम गरि मादिरानिका पुत्र सहदेवले अग्नि
 देवताकन पुजा गर्दा भयाः ताहा पर्छि अग्निदेवता रनभुमि देखिन फर्कि निलराजाकन आग्या गर्दा भयाः
 हेराजन सहदेवकन मारु पर्छि तिमि जाई कन वरु या गरि आदर भाव गरः एति अग्निका आसुनि नि
 लराजा कन कर दिन्पा तुल्य जाई कन ताहा देखि न ले सहदेवकन पुजा गरि आदर सत्कार गर्दा भयाः स
 हदेवले निलराजाको पुजालि कन निलराजाकन कर दिन्पा तुल्य जाई कन ताहा देखि न जितुनाको निमि
 त्त दक्षिन दिसातिर जादा भयाः ताहा महाबल भयाका चैपुर राजाकन वस गरि पौरव्य अर राजाकन जि
 ति आहुतिना उपगमाको कोशिकाचार्यकन वदाजत लेजिति महाबाहु भयाका सहदेवले सुराष्ट्र देस

का राजा कन वश गरि सुराष्ट्र देस मा आ फु वसिकन भोज कट देश का राजा महा बुद्धि मान भया का भिष्म करा
जा कन रुकुमनिकन धर्मात्मा भया का सह देव ले दूत पठा उदा भया ताहा पछि इन्द्र का संगि भया का श्री कृष्ण
का समुद्र भया का भिष्म करा जा जो छत्र सो आक्राष्ट्र रुकुमिले सहित भै कन सह देव कान जिक मा जाई क
न पांडव हेरु माथि श्री कृष्ण का अधिक प्रेम भया को बुझिकन दुवै बाबु छो राले प्रिति पूर्व कले सह देव का आ
जा मानि लिया ताहा उपात्र जो धाम ध्येष्ट भया का महा बल भया का सह देव ले ताहा छे रै रत्न लिकन फे
रि ताहा देखिन जाई कन सर्पा कर देस कन जिति तालिकत देस कन वस गरि डंड क भन्या को देस कन जिति
समुद्र तापु मार हन्या म्लेच्छ राजा हेरु कन जिति निषाद भन्या का पुरुषाद भन्या का कर्ण प्रावरण भन्या का
तिसवै कन जिति काल मुख नाउग न्या का राक्षस योनि भया का मनुष्य हेरु कन जिति सबै को लगि र पर्व
त कन जिति सुरभि पदन देस कन जिति तासु द्विप कन जिति राम क पर्वत कन जित दा भया पेरि महा बुद्धि
मंत्र भया का सह देव ले तिमि गिल राजा कन वस गरि एक पाद भन्या का एकै गोडो भया का केवल निरंतर

नगासिभया का प्ररुखेहकन जिति जयतिनगीरपाखंडनगर हातकन गर यतिदेसमादुतपठाई दूतैका दारालेवश
गीर करलिकन पाछदेशदुविडुदेशकलिंगदेशओडुमलिकदेस अचदेस पुलिददेस दरददेश लोखुकेरल
देस अधिकरमाइलोभयाको अटविदेस मुसलमानहेरकोदेश एतिदेसमादुतपठाई कन दूतैका दाराले
जिति वशगीर इनिहेरसित करलिकन मरुकछमावसिकन बुद्धिमानभयाका धर्मात्माभयाका सहदेव
लेपुलस्त्रमुनिकापुत्र महात्माभयाका विभिषनलाई प्रितिपूर्वक दूत पठाउदाभया हेराजेदु बुद्धिमानभ
याका विभिषणालेपनि प्रितिलेयुक्तभैकन सहदेवका आशा मानिलिया तसर्थ भयाका विभिषनले
अवसस्ते समये आईपुगेभनिमान्दाभया ताहापछि लंकादेखिन विभिषणाले नानाप्रकारका रत्नचं
दन अगुरुदिव्यरगहना अधिकमोलजान्यादिव्यरवस्त्र अधिकरमोलजान्यामणि मानिका महाधनर
तिसर्वे थोक सहदेवलेलाईदिपठाउदाभया हेअरिमर्दन ताहापछि प्रतापिभयाका बुद्धिमानभयाका
सहदेवले त्योसंपूर्ण धनलिकन ताहादेखिन परकी हेराजन एसा प्रकारले भरतवंशमध्य अष्टभयाका श

शत्रुकनमर्दनगर्भाभयाकासहदेवले. दक्षिणादिशाका. देशदेशकाराजाहेरुकन. कहै युद्धले. कहै सखाहले
जितिवशगारि. सर्वैराजाहेरुदेखिनकरलिकन. ताहोदेखिन्. फर्किइन्दुप्रस्थमा. जाईकन. दिगुविजयेगारि.
त्यायाकोधनसर्वै. धर्मराजयुधिष्ठिर. लाईवहाउदाभया. हेजनमेजयेगर्नुपन्पा. कामसर्वैगारिकनसहदेव
जोछने. सोइन्दु. प्रस्थविषे. सुवसितरंहदाभयाभनि. वैशंपायनमुनिले. जनमेजयेराजाकनकहदाभया
सोहिकथानैमिथारण्यविषे. सुतले. शौनकादिग्रन्थासिंहजारमुनिहेरुकन. कहदाभया. ०० इति श्रीम
हामाएत्यसभापर्वणि. सहदेव. दिगुविजयोनाम. एकत्रिसोध्यायः ३९ वैशंपायनउवाच. हेराजन. नकु
ललेपश्चिमदिसामा. दिगुविजयगन्पाकोदृतांतवासुदेवले. जितिराव्याकोपश्चिमदिशामा. शमर्थभया
का. नकुललेगन्पाकाकर्मकनमकहंदु. सुनुहवस्. बुद्धिमानभयाकानकुलजोछनेसो. युधिष्ठिर. राजासि.
तविदाभै. महासेनालेयुक्तभैकन. महासिंहनादगन्पाकोशब्दले. विरजोधाहेरुगर्जाकोशब्द. हातिघो
डा. करयाकोशब्द. रथचक्र. कोशब्दले. पृथ्विकंपायमान. गरायोईगारिकन. पश्चिमदिशा. ताकिंकनः

जादाभया. ताहापछि. बहुतधनभयाको. र माईलोभयाको. गाईघोंडा. धनधान्यले. युक्तभयाको. कुमारलेबहु
 त रुचायाको. रोहितकपर्वतराज्यमा जाईपया. ताहाभ्रभयाका. मन्त्रमपुरभन्याकाक्षत्रियहेरुसित. नकु
 लको. महाभयकरयुद्धभयो. ताहानकुलले. मन्त्रमपुरकाक्षत्रियहेरुकान. जिति. बहुतधानभयाको. संपुर्णमपु
 रभूमिकन. जिति. सिरिषराजा. महेछराजा. ईदुवैराजाकन. बशगारि. महातेजस्विभयाका. नकुल. जोछन्सा
 आक्रोशभन्याकाराजर्षिमाथि. जाईपया. फेरि. आक्रोशराजर्षिसितबडोयुद्धगरिसंग्राममा. जिति. पांडु
 राजाकन. आनंददिन्याभयाका. नकुलले. दसारीदेशकन. जिति. ताहादेखिन्. पश्चिमदिशामाजादा
 भया. ताहाउप्रांत. विरभयाकानकुलले. शिविदेश. त्रिगर्तदेश. अवसुदेश. मालवदेश. पंचकर्पटदेश. मध्यमके
 यदेश. सतिदेश. कनजिति. वाट. धानभन्याका. ब्राह्मणहेरुकन. जिति. ताहादेखिन्. अलिकदक्षिण. दवाईक.
 न. पुरुषमध्यश्रेष्ठभयाका. नकुलले. पुष्करारण्य. वासिभयाका. उत्सवसंकेतभन्याका. गणहेरुकन. जिति
 सिंधुनदिकाति. रमावस्याका. महावलभयाका. ग्रामशियभन्याका. सबैकन. चाडै. जिति. सरस्वतिका. तिर

मावासभयाका. भिरगशा. भन्याका. सुदहेरु कनजिति. सरस्वति. तिरवासिभयाका. केवल. माछालेवर्तमानग
र्मीभयाका. जोकोहिछन्. तिसवैकन. जिति. पर्वतवासि. जोकोहिछन्. तिसवैकन. जिति. पंचनदपर्वत. अमर
पर्वत. उत्तर. ज्योतिषपर्वत. एतिपर्वकनजिति. महातेजस्विभयाका. नकुलले. दिव्यकटसहरकनजितुदाभ
या. फेरि. दारपारभन्याका. रामठभन्याका. हारदुराभन्याका. पश्चिमदिशामाजोकोहि. राजोहेरुछन्. तिसवै.
कनजिति. आफरावसगिरि. सवैसित. कालिकन. पांडुराजाका. पुत्र. नकुलले. तहेवासिकन. वासुदेव. श्रीकृष्णला
ई. दुतपठाउदाभया. हेभारत. श्रीकृष्णलेपनि. यादवलेसहितभैकन. नकुलका. आज्ञामानिलिया. ताहापछि. स
मुद्रका. तापुमा. तिरमारुह्या. महाडरलागुदाभयाका. पदुवभन्याका. बर्बरभन्याका. म्नेछहेरु कन. जिति. किर
तिहेरु कन. यवनमुसल. मानहेरु कन. शकहेरु कन. जितुदाभया. हेमहारज. कुरुवंशमध्यश्रेष्ठभयाका. ना
नाप्रकारका. चित्रमार्गिकन. जान्याभयाका. नकुलले. एस्ताप्रकार. ले. पश्चिमदिग्. विजयगारिकन. नानाप्र
कारकार. तलिकन. ताहादेखिनफर्कि. आदाजाभया. हेभारत. महात्माभयाका. नकुलले. पश्चिमदिसा. मा

जितित्थायाको. वजन^म. हाधन. दस हजार उद्मा. कष्टासिद्धसित. लदाई. इन्द्रप्रस्थविषे जाई कन. मादिरानि.
कापुत्र. श्रीमंत्र. भयाका. नकुलले. विरजयाका. युधिष्ठिरराजा कन. प्रणाममगारे. त्योसंपूर्ण. धनवजाना. युधि
ष्ठिर. राजालाई वहाई उदाभया. हेभरत. एसाप्रकारले. वहराले पालनागयाको. श्रीरुद्रले. जितिरायाको
पाश्र्वमदिशा कन. नकुलले. जितुदाभया. भनि. वैशंपायनमुनिले. जन्मे जयराजा कन. कहंदाभया. सोहि.
कठासुतले. शौनकादि. अथासिद्धजार. मविहेरु कन. कहंदाभया :०: इति श्रीमहाभारते सभाप्रवर्णि
दिग्विजय समाप्ते नाम दिविंशोऽध्यायः ३२ वैशंपायन उवाच. हेराजन. एसाप्रकारले. चार भाईले. चौरैदिसा
माक्षिगुविजय. गरि. आयापछि. संपूर्ण. पृथिविका मालिक भयाका. चक्रवर्ती धर्मराज. युधिष्ठिर राजाले. प्रः
जा प्राणिहेरु कन. रक्षागर्नुलाग्वा. सत्य कन. पालनुलाग्वा. चोर डाकु हेरु कन. नाशगर्नुलाग्वा देशदेशका
राजा हेरु सित समय रमा वरिठ्या तरु सित. करलिनुलाग्वा. धर्म सित. राज्यगर्नुलाग्वा. हेमहाराज. एसाप्र
कारले. युधिष्ठिर राजाले. एजायिगर्दीमा. मेघहेरुले. समय रमा वरिणी गरुनुलाग्वा. कैले पानिपल्लभनु.

सर्वे

कैसे लाई पनि. पोरन. देश गाउ प्रजा प्राणि हेरु सर्वे वरुनु लाग्ना. जात माफिक. काम सर्वे ले गर्नु लाग्ना. गोरक्षा से
ति. वेपार. एति थोक. राजा को पुराय. ले वरुनु लाग्ना. हे राजन. एस त्वदि भया का युधिष्ठिर. राजा ले. राजा ई गदी
मा. चोर हेरु देखिन. वचं क भया का. पुन हेरु देखिन. राजा हेरु चाया का. मनुष्य हेरु देखिन. कैसे देखिन पनि. दु
ठा कुरा सुनि दैन थ्या. चोर हेरु ले पनि. चोरै का घर मा चोरि गर्द थ्या. ठगु हेरु ले पनि. ठगे कन. ठगु द थ्या. अरु
सर्जन का घर. चोर्मा. ठगु न्या. काम गर्दैन थ्या. वर्खा हवैन भन्ना को भय हुंदैन थ्या. अति वर्खा को भय हुंदैन
थ्या. व्याधि भय. अग्नि भय. कैसे कन. पनि. हुंदैन थ्या. युधिष्ठिर. राजा का. हजुर मा. अरु देस का. राजा हेरु हि
त गर्ना को निमित्त. सेवा गर्ना को निमित्त. कर दिना को निमित्त. आउ थ्या. अरु काम. कानि मित्त. जितना का इच्छा
ले. कोहि राजा हेरु. आउ दैन थ्या. युधिष्ठिर. राजा का. धर्म ले. संपूर्ण पृथिवि का देश को धन. आउना ले. युधिष्ठिर
राजा का भंडार. खजना. अत्यंत. वरुनु लाग्ना. जो न खजना कन. सय वर्ष संम. रात दिन. एक मा. खर्च ग. पाप
नि. न सकन्या. एसा प्रकार को धन का खजना. धान को खजना. कपरा को खजना को प्रनाम. बुद्धि कन. कति पुत्र

पुषिष्टिराजाले यद्वैगर्भीको मनगर्भा भयाः सत्तासमेमा दाज्मभाई इष्टमित्र सुहृत् सर्वे जनाले पुषिष्टिर
 राजा कनविंतिगर्नुलाग्वा हे प्रभो हजुरका राजसूयज्ञगर्मी वेला सहिको अवन्याडे गनु हवसूयस्ता प्रकारेति
 सर्वे जनाले विंतिगर्नुलाग्वा काथिया सत्ते अवन्याडा दारका पुरिवात भगवाण श्री कृष्ण जो हन सोधर्म रा
 ज पुषिष्टिर लाई दिनु कन थोडा वहुत धन लिकन आफ्रसेना का रक्षागर्मी लाई वसुदेव कन राखि महा ल
 स्कार ले सहित भै कन रठ माच माचरि कन रथ का सवले थर्क मान गराई कन पुरुष मध्य सिंह जस्ता भया
 का साक्षात नारायण स्व रूप भया का आदि पुरुष भया का वेद का आत्मा स्वरूप भया का सर्वे प्राणि का घट घट
 मार हन्या अंतरात्मा हुनाले तत्व जान्या हेरु का अदृश्य न देखि न्या भया का न जान्या हेरु का काय्य स्वरूप हुना
 ले अदृश्य देखि न्या पनि भया का संसार मा स्थिति भया का सर्वे प्राणि मध्ये श्रेष्ठ भया का संसार का उत्पत्ति
 स्थान भया का संसार का लिन हुन्या स्थान भया का अविनासि भया का भूत भविष्य वर्तमान इति नै काल
 कानाथ भया का जल सायि भया का केशिना मा दैत्य कन मामी भया का संपूर्ण यादव हेरु का रक्षागर्मी

मा. पर्वालजसा भयाका. आफरा भक्त हेतुका विपति पदार्थमा. अभयवरदिन्या भयाका. शत्रुकननाशगर्मा
भयाका. एता माधव श्रीकृष्ण जो छन. सो इन्द्र प्रस्थ सह विषे प्रवेशगर्दी भया. हे भक्त पञ्च. सो ६ असं
ख्य रत्न भयाको. रत्नका समुद्र भयाको. अक्षय भयाको. सदेश मध्ये उन्नम भयाको. एता. इन्द्र प्रस्थ सह
श्रीकृष्ण पुण्यापछि. इन्द्र प्रस्थको परिपुर्ण सोभा भयाको. सूर्यन भयाको. ठाउँ मा सूर्य जाना ले. जस्तो
सोभा दुछ. वता सुन चल्पाको ठाउँ मा. वतासन चल्पा जस्तो सुख दुछ. तसै श्रीकृष्ण पुगनाले. इन्द्र प्रस्थका
लोक सबै हर्षित भया. ताहा पछि युधिष्ठिर राजा उठिकन. वहुत हर्षित भैकन. श्रीकृष्ण कन आदर सतः
कार. पुजा गरि. कुशल प्रसन्न गरि. वसुना लाई. सुदर भयाको. आशन दि. दाभया. उस आसनमा. सुख पूर्व
कवस्थाका. श्रीकृष्ण कन. धौम्य मुनि. वेद व्यास मुनि आदि गम्पाका. मुनि हेतुले. सहित भैकन. भिमस्येन
अर्जुन. नहुकुल सह देव. इचारे भाईले सहित भैकन. पुरुष मध्ये अष्ट भयाका. युधिष्ठिर राजा जो छन. सो.
केहि वचन बोला भया. युधिष्ठिर उवाच. हे श्रीकृष्ण तपायिका प्रसादले. संपूर्ण पृथिवि. मेरा वस माछ

नं. तपाजिका कपाले बहुत धनपनि मकमात्री हे देव किसुत अथ योधन ब्राह्मण हे हलाई दिन पाया. अग्निमा
होमगम्याहुं दि साफल्य होला. तसर्थ हे माधव. तपाजी ले सहित भैकन भाई हे हले साहेत भैकन राजसूयजः
ज्ञगर्जाको इच्छा गर्छु. भकन. आज्ञा दिनु हवस. हे दाशार्ह. हे महाबाहो. तपाजिले यज्ञादि क्षागण उच हवस हे गो
विन्द. तपायि जस्ता पुरुषार्थि इच्छं दामा मेरो संपूर्ण पाप दुर भै जावस हे महाभुज भाई हे हले सहित भ
याको. भकन. आक्रा प्राश्रित भयाको. रक्षा गर्नु कन योग्य भयाको. भनि जानु हवस हे प्रभो. श्री कृष्ण. यज्ञ ग
रुभनि. तपायिले आग्या दिया पाछि सर्वे यो ज्ञमये अथ भयाको. राजसूय. यज्ञको फल मलाई मिलला. वे
शं पायन मुनिले. जन्मे जये राजा कन कहंदा भया. वैशं पायन उवाच. हे जन्मे जये. यति युधिष्ठिर का व
चन सुनि श्री कृष्णले. युधिष्ठिर राजा कन. गुणवर्ती नगारे. आज्ञा गर्दा भदोंया. श्री कृष्ण उवाच. हे राजन स
पुर्ण आस मुदान. पृथिवि कामालिक भयाका. चक्रवर्ति भयाका. हजुरले राजसूय. यज्ञ गर्नु कन. यो ज्ञ छ
अवचाहे. राजसूय. यज्ञ गर्नु हवस. राजसूय ज्ञको फल पाउनु हवस. हजुरले. महायज्ञ राजसूय यज्ञ गम्या पाछि.

हामि हेरुसवैरुताथ होला हेराजन शाइल हजुरका कल्याण गर्मी मछंडामा हजुरका मनले चिताया को यज्ञ गर्नु हवस
मैले कौन काम गर्नु पछि मकन अह्राउउ हवस जीनू काम अह्राउउ होला उस काममा मतयारहु हजुरका आ
जाले सवै काम मगर्माहु एति श्री कृष्ण कावचन मुनि युधिष्ठिर राजाले बोल्दा भया युधिष्ठिर उवाच हे श्री
कृष्ण एति तपाजिले आग्याग्या पछि तपाजिरे रास हाय भया पछि मेरा मनोरथ सिद्ध भयो संकल सिद्ध
भयो मैले कार्य सिद्धि पाया हे हृषिकेशव तपाजि मेरा कार्य साधना गर्मी भया पछि प्रतिज्ञा देखिन मपार
भया वैशंपायन मुनिले जनमेजय राजा कनकहंदाछर वैशंपायन उवाच हेराजन श्री कृष्णले आज्ञा
दिया पछि भाई हेरुले सहित भैकन युधिष्ठिर राजाले राजसूय यज्ञ गर्नु कन संपूर्ण सराजाम को ताकि
तिगनु लाग्या ताहा पछि शत्रुकन नाश गर्मी भया का युधिष्ठिर राजाले आफ्ना भाई सहदेव कन मन्त्रि हे
रुकन आग्यागदी भया हे शहदेव हे मन्त्रि हो तिमि हेरुसवै जना मिलि कन राजसूय यज्ञ गर्नु को निमित्त पु
रोहित धौम्य मुनिले भन्ना माफिक अरु जान्या भया का ब्राह्मण हेरुले भन्ना माफिक यज्ञका अंग भया का

जज्ञमाचाहिन्या मंगलभयाका संपुरीशा मायि यथोक्त गरितयारगर अथव विलंभ गर्जु छैन जसले ज्याका
मगर्जु कन योगपद्ध जौन सराजाम् ल्याउनु कन योगपद्ध तेसुमानिसले सोहिका मगरोसु सोहिसराजाम्
ल्यावस यथायज्ञ गरिसवैजनालाई काममा लाउ इन्द्र सेनराजा विसोक भन्याका भिमसेनको सारथि
दुमभन्याका अर्जुनका सारथि इति नजना मेराहित गर्नी कानि मित्र अन्न आदि गन्याका सामाग्रि ल्याउ
न्यारक्षागर्मी कामगरुन अहसवैजना कनसवै काममा यथायोज्ञ गरि लगाउं ब्राह्मण हेतुका चित्रकन
हर्षा प्रिति वराउन्या अनेक प्रकारकारस अत्रर फुलले चन्दन इत्यादि सुगंधद्रव्य कोता किति गर
साप्रकारले युधिष्ठिर राजाले अहायापछि बुद्धिमान भयाका सहदेवले मंत्रि हेतुले उसै सरा मा श
वै सामाग्रितयारगरिकन धर्मराज युधिष्ठिरलाई निदे दनागदी भया ताहापछि हेराजन् वेद व्यास
जो छन् सो साक्षात वेदका मुर्ति भयाका महाभाग्यमानि भयाका माविक ब्राह्मण हेतु कन युधिष्ठिर
राजाका हजुरमा ल्याउदा भया उसयज्ञ विषे सत्यवति का पुत्र आफै व्यास देव मुनिने ब्रह्मादुन्या भारा

लिया धनजयगोत्र मध्ये श्रेष्ठभयाका सुमा माभन्याका ब्राह्मणाले सा मगानगर्भा भारालिया वेदजान्या
भयाका याज्ञवल्क्य मुनि आचार्य भया वसुका पुत्र पेलभन्याका मुनि जो छत्र सोधौ म्य मुनिले सः
हितभैकन होताभया इनि हेरुका पुत्र हेरु सिध्द हेरु वेद वेदागमाप्रार गयाका सर्वे जनाय जमंडपमा होतो हेरु
का तद्वलगर्भा भयाका ताहा पछि तिब्राह्मण हेरु सर्वे मिलिकन पुराया हवाचन गीर कन संकल्प गीर सा
सुमा कल्याको विधिले वडो यज्ञमंडप बनाई यथोक्त गीर योजनागर्दी भया ताहा पछि युधिष्ठिर राजा
का आज्ञाले सिल्य कारि हेरु आई कन यज्ञमंडप कर्त्ता सीजिक मा चौरैतिर नाना प्रकारका सुगंधले युक्त
भयाका सुदूर भयाका सर्वे विज विजले युक्त भयाका पसलले सहित भयाका स्वर्गमा देव ता हेरुका घ
रजला भयाका वडा र घर बनाया ताहा पछि राजा मध्य श्रेष्ठ भयाका युधिष्ठिर राजाले उधिमान ध्य
श्रेष्ठ भयाका सहदेव कन आज्ञागर्दी भया हे सहदेव निमूतो दिनु कन चाडो हिडनु सकन्या दुत हेरु कन
चाडो पठाउ एतियुधिष्ठिर का राजा का आज्ञा मुनि सहदेवले दुत हेरु कन बोलाई कन अहा उदा भया हे

उतहो. निमिहेरुभाईकन. देशरकारजाहेरुब्राह्मण. भलाभलामानिस. सवे. वैश्य अद्रहेरुकन. निमितोदि
 कन. चाडोबोलाईल्याउ. वैशंपायनमुनिले. जन्मेजयराजाकनकहंदाभया. वैशंपायनउवाच. हेभरत
 यत्नाप्रकारले. सहदेवले. अर्हाईदियापछि. निवहुत. चाडोहिडन्याभयाको. दुतहेरु. मुलुक. मुलुकमादे
 शमा^{देसमा}जाईकन. संपूर्णब्राह्मणहेरुकन. राजाहेरुकन. वैश्य अद्रहेरुकन. निमितोदिकन. बोलाईल्याया. ताहापछि
 निब्राह्मणहेरुले. कंगिरानिकापुत्र. युधिष्ठिर. राजाकन. बठियाबेलाभा. राजसूय. यज्ञगर्तलाई. यज्ञदिक्षा
 दिक्षादिया. ताहाउत्तात्र. दिक्षितभयाका. धर्मात्माभयाका. नरसंधे. अहभयाका. धर्मराजयुधिष्ठिर. राजा
 जोछन्. सो. हजारन. ब्राह्मणहेरुले. सहितभैकन. अर्कभाईहेरुले. सहितभैकन. शांतिहेरुदाज्मभाई
 हेरुसुहृत्. इष्टमित्रहेरुले. सहितभैकन. मंत्रिसेवकचाकरहेरुले. सहितभैकन. देशदेशवाट. आयाकार
 जाहेरु. मंत्रिहेरु. क्षत्रियेहेरुले. सहितभैकन. साक्षात्मुनिमंत्र. धर्मगयाई. यज्ञमंडपविठोजादाभया.
 यत्नासमयमा. सवैविद्यामानिपुनभयाका. वेदवेदांगमापारगयाका. मुलूकरकादेशदेशका. ब्राह्मण

हेरुआईपुण्या. तिसंपूर्णब्राह्मणहेरुलाई. धर्मराजयुधिष्ठिर. का. आज्ञाले. पुजासतकार. आदरभावगारि. स
 लुकरहुत्याईकन. वठिया. वसुदिया. तसैप्रकारले. हजारु. सिल्यकार. कारिगठहेरुलाई. वठिया. वठि
 या. वसुदिया. यत्ताप्रकारले. आदर. सतकारगारियाका. सुन्दर. आसनविषे. बस्याका. तिब्राह्मण. हेरुले. अनेकप्रका
 रकानाचकिर्तन. तमासाहेदै. नानाप्रकारका. कथावार्ताचलाउनुलाग्वा. हेराजन. तिमहात्माभयाका. ब्राह्मणहेरु
 कोहि. खानुपिउनु. लाग्वा. कोहिकथावार्ताचलाउनुलाग्वा. कोहिकथावार्तागर्नुलाग्वा. कोहि. वेदमंत्रपठनुला
 ग्वा. एत्ताप्रकारले. खान्या. पिउन्या. कथावार्तागर्मी. वेदमंत्रपठन्या. ब्राह्मणहेरुका. रातदिनवडोकोलाः
 हलसद्यसु. थो. देउर. बुवाउर. खाउर. एसैप्रकारले. बोल्याको. उ. सूयज्ञविषे. नित्यसुनीथो. एत्ताप्रकारले
 महात्माभयाका. पृथिविमा. एकविरभयाका. पान्दुवयुधिष्ठिर. राजाका. स्वर्गमाइन्दुकायज्ञभयाई. यज्ञः
 आरंभहुनलाग्वा. ताहाउ. छात्र. युधिष्ठिर. राजाले. भिक्षुपितामहलाई. दोनाचार्यलाई. छतरा. राजाला
 ई. विदुरलाई. कृपाचार्यलाई. आफुमाथिप्रितिले. युक्तभयाका. सर्वदाज्मूभाईहेरुलालाई. खालाई. त्याउ

राम

नाकोनिमित्र. हस्तिनापुरविषे. नकुलकन. पठाउदाभया. भनि. वैशंपायनमुनिले. जन्मेजययेराजाकनकहं
दाभया. सोहिकथानैमिषार. रायमा. सूतले. सौनकादि. अथासि. हजार. अस्त्रिहकनकहंदाभया. ३३
महाभारतेसभाप्रवर्णि. राजसूये. नयस्त्रिंशोध्याय. ३३ वैशंपायनउवाच. हेरात. युधिष्ठिर. राजाका. आ
गाले. संग्राममाजिर. माभयाका. नकुलजोछन्सो. हस्तिनापुरमाजाईकन. आदरस. कारगरि. भिष्मपिताम
हकन. नि. मृतोदिया. धृतराष्ट्रराजाकन. दोनाचार्यकन. कृपाचार्यकन. विदुरकन. अरुसर्वैजनाकन. निमुतोदि
या. ताहापीछे. भिष्मपितामह. अदिगयाकासर्वैजना. प्रितिले. युक्तभैकन. युधिष्ठिर. राजाले. राजसूय. य.
शगयाकोहेर्तुकन. हस्तिनापुर. दे. सिन्. इन्द्रप्रस्थमा. जादाभया. अरुक्षत्रियहेरुपनि. दिशादिशादेसिन्. रा
जसूय. यज्ञहेर्तुकन. मनिमय. साभाहेर्तुकन. युधिष्ठिर. राजाकादर्शनगर्तुकन. नानाप्रकारका. एतधनलिक
न. आउदाभया. ताहापीछे. धृतराष्ट्रराजा. भिष्मपितामह. महाबुद्धिव्रतभयाका. विदुर. दुर्योधनराजा. आ.
दिगयागयाका. सयभाई. गांधारदेशका. राजासुवल. महावलभयाका. शकुनि. अचलराजा. वषकराजा. म